

# SLUŽBENI VJESNIK BISKUPIJE KRK

2/2024.

## SADRŽAJ

DOKUMENTI .....	40
Poruka pape Franje za 1. Svjetski dan djece, »Evo, sve činim novo!« (Otk 21, 5).....	40
Poruka pape Franje biskupima, svećenicima, posvećenim osobama i vjernicima iz cijeloga svijeta za 61. Svjetski dan molitve za zvanja (21. travnja 2024.), <i>Pozvani sijati nadu i graditi mir</i> .....	42
Pismo pape Franje župnicima cijelog svijeta .....	45
Deklaracija <i>Dignitas infinita</i> o ljudskom dostojanstvu.....	48
➤ izvještaji .....	73
Priopćenje sa 68. Zasedanja sabora HBK .....	73
ODREDBE BISKUPSKOG ORDINARIJATA .....	76
Župna pastoralna vijeća .....	76
Župna ekonomska vijeća.....	76
Proslava sv. Kvirina 2024. godine (Krk, 4. lipnja 2024.).....	76
Presveto Srce Isusovo – Dan svećeničkog posvećenja (7. lipnja 2024.) .....	77
Duhovne vježbe svećenika .....	78
Nacionalno hodočašće u Rim prigodom Svete godine 2025. ....	78
IZ POVJERENSTVA ZA PASTORAL DUHOVNIH ZVANJA .....	79
Biskupijski susret ministranata (Krk, 16. rujna 2023.) .....	79
DIJECEZANSKA KRONIKA I OBAVIJESTI .....	80
Kronika krčkog biskupa .....	80
Obavijest: Ljetovanje bogoslova .....	82
➤ Izvještaji .....	82
Korizmena duhovna obnova za redovnice (Punat, 8. ožujka 2024.) .....	82
Korizmena duhovna obnova za vjeroučitelje (Punat, 9. ožujka 2024.).....	84
Duhovna obnova volontera župnih Caritasa (Ćunski, 9. ožujka 2024.).....	85
Održan Preduskrsni plenarni svećenički sastanak (Krk, 20. ožujka 2024.) .....	85
Održano Županijsko natjecanje iz vjeronauka (Punat, 22. ožujka 2024.) .....	87
Hodočašće djece biskupu Mahniću i prvi križni put djece Krčke biskupije (Krk, 23. ožujka 2024.).....	87
U Baški održano državno natjecanje iz vjeronauka (22. – 24. travnja 2024.) .....	88
Svečanim programom obilježen Dan pogibije Zrinskog i Frankopana (Krk, 30. travnja 2024.).....	90
Za svećenika zaređen vlč. Zoran Maričević (Krk, 8. svibnja 2024.).....	93

**PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 1. SVJETSKI DAN DJECE****»Evo, sve činim novo!« (Otk 21, 5)**

Dragi dječaci i drage djevojčice!

Bliži se prvi Svjetski dan posvećen vama, koji će se održati 25. i 26. svibnja u Rimu. Zato sam odlučio uputiti vam poruku, drago mi je da ćete je moći primiti i hvala svima koji će se potruditi učiniti je dostupnom.

Upućujem je prije svega svakome od vas ponaosob, tebi, draga djevojčice, tebi, dragi dječaće, jer si »dragocjen« u Božjim očima (Iz 43, 4), kao što nas uči Biblija i kao što je to Isus mnogo puta pokazao.

Ovu poruku, istodobno, upućujem svima jer ste svi važni i, zato što zajedno, bilo da ste blizu ili daleko, izražavate čežnju svakoga od nas da rastemo i obnavljamo se. Podsjećate nas da smo svi djeca i braća i sestre, da ne bismo postojali da nije bilo onih koji su nas donijeli na svijet i da nitko ne može rasti bez drugih kojima može darivati ljubav i od kojih može primiti ljubav (usp. enc. *Fratelli tutti*, 95).

Tako ste svi vi, drage djevojčice i dječaci, radost svojih roditelja i svojih obitelji. Radost ste također čovječanstva i Crkve u kojoj je svaki od nas poput karike u vrlo dugom lancu koji se proteže od prošlosti do budućnosti i obuhvaća sav svijet. Zato vam preporučujem da uvijek pažljivo slušate priče odraslih: svojih majki, očeva, djeđova i baka, pradjedova i prabaka! Ali ne zaboravite ni one od vas koji se, već tako mali, bore s bolestima i teškoćama, u bolnici ili kod kuće; one koji su žrtve rata i nasilja, koji trpe glad i žeđ, koji žive na ulici; koji su prisilno unovačeni ili prisiljeni bježati dijeleći sudbinu izbjeglica, odvojeni od vlastitih roditelja; koji ne mogu ići u školu, koji su žrtve zločinačkih skupina, droge ili drugih oblika ropstva, izrabljivanjâ. Ukratko, svu onu djecu kojoj se dan-danas okrutno otima djetinjstvo. Slušajte ih, štoviše, slušajmo ih, jer nam u svojoj patnji govore o stvarnosti, očima umivenim suzama i s onom ustrajnom čežnjom za dobrom koja se budi u srcima onih koji su doista vidjeli koliko je zlo strašno.

Mali moji prijatelji, da bismo obnovili sebe i svijet, nije dovoljno da budemo zajedno mi međusobno, nego moramo biti u zajedništvu s Isusom. Od njega dobivamo veliku hrabrost: On nam je uvijek blizu, njegov Duh ide pred nama i prati nas na našim putovima. Isus nam govori: »Evo, sve činim novo!« (Otk 21, 5). Upravo te riječi sam odabrao kao temu vašeg prvog Svjetskog dana. Te nas riječi pozivaju da postanemo spretni poput djece u shvaćanju novosti koju u nama i oko nas pokreće Duh Sveti. S Isusom možemo sanjati o novom čovječanstvu i raditi za društvo u kojem će biti više bratstva i u kojem će se posvećivati više brige našem zajedničkom domu, počevši od jednostavnih stvari kao što su pozdravljanje drugih, traženje dopuštenja, ispričavanje ili zahvaljivanje. Svijet se mijenja počevši od malih stvari, ne srameći se činiti

male korake. Štoviše, naša nas malenost podsjeća da smo slabi i da trebamo jedni druge, kao udovi jednoga tijela (usp. Rim 12, 5; 1 Kor 12, 26). I to nije sve. Naime, drage djevojčice i dragi dječaci, ako si sam ni ne možeš biti sretan, jer radost raste u mjeri u kojoj se dijeli: rađa se iz zahvalnosti za darove koje smo primili i koje mi sami dijelimo s drugima. Kad ono što smo primili čuvamo samo za sebe, pa čak u svojoj hirovitosti želimo dobiti ovo ili ono na dar, zapravo zaboravljamo da smo mi sami jedni drugima najveći dar: mi smo »Božji dar«. Potrebni su, istina, i drugi darovi, ali samo radi zajedništva. Ako ih ne koristimo u tu svrhu, uvijek ćemo biti nezadovoljni i nikada nam neće biti dovoljni.

Ali kad smo zajedno, sve je drugačije! Sjetite se svojih prijatelja: kako je lijepo biti s njima, kod kuće, u školi, u župi, u oratoriju, posvuda; igrati se s njima, pjevati, otkrivati nove stvari, zabavljati se, svi zajedno, ne ostavljajući nikoga. Prijateljstvo je nešto prelijepo i raste jedino tako: dijeljenjem s drugima i opraštanjem, strpljivošću, hrabrošću, kreativnošću i maštom, bez straha i bez predrasudâ.

A sada vam želim povjeriti važnu tajnu: da bismo bili istinski sretni moramo moliti, mnogo moliti, moliti svaki dan, jer nas molitva izravno povezuje s Bogom, ispunjava naša srca svjetlom i toplinom i pomaže nam sve činiti s povjerenjem i mirom. I Gospodin Isus se uvijek molio Ocu. A znate li kako ga je nazivao? Na svom jeziku oslovljavao ga je jednostavno s Abbà, što znači »tata« (usp. Mk 1, 36). Činimo i mi tako! Uvijek ćemo osjećati njegovu blizinu. Sâm Isus nam je to obećao kad nam je rekao: »gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima« (Mt 18, 20).

Drage djevojčice i dječaci, kao što znate, u svibnju ćemo se okupiti u velikom broju u Rimu, upravo s vama koji ćete doći sa svih strana svijeta! A da bismo se dobro pripravili preporučujem da kad molite koristite iste one riječi kojima nas je Isus poučio u molitvi Očenaš. Molite tu molitvu svako jutro i svaku večer, a onda i u obitelji, s roditeljima, braćom, sestrama i bakama i djedovima. Ali ne mehanički, to ne! Nego razmišljajući o riječima kojima nas je Isus poučio. Isus nas poziva i želi da zajedno s njim budemo glavni protagonisti ovog Svjetskog dana, graditelji novog, humanijeg, pravednijeg i mirnijeg svijeta.

On koji je prinio sama sebe na križu da nas sve okupi u ljubavi, On koji je pobijedio smrt i pomirio nas s Ocem, želi nastaviti svoje djelovanje po nama u Crkvi. Razmišljajte o tome, osobito vi koji se spremate primiti Prvu pričest.

Ljubljeni, Bog koji nas ljubi od početka (usp. Jr 1, 5), ima za nas pogled najljubaznijeg oca i najnježnije majke. On nas nikada ne zaboravlja (usp. Iz 49, 15), i svaki dan nas prati i obnavlja svojim Duhom.

Zajedno s Blaženom Djevicom Marijom i svetim Josipom, molimo ovim riječima:

Dođi, Duše Sveti, pokaži nam svoju ljepotu,  
što se odražava na licima dječaka i djevojčica iz cijeloga svijeta.

Dođi Isuse, koji sve činiš novo,  
koji si put koji nas vodi k Ocu, dođi i ostani s nama.

Amen.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 2. ožujka 2024.

Papa FRANJO

**PORUKA PAPE FRANJE BISKUPIMA, SVEĆENICIMA, POSVEĆENIM OSOBAMA I  
VJERNICIMA IZ CIJELOGA SVIJETA ZA 61. SVJETSKI DAN MOLITVE ZA ZVANJA**

— 21. travnja 2024. —

**Pozvani sijati nadu i graditi mir**

Draga braćo i sestre!

Svjetski dan molitve za zvanja poziva nas svake godine razmišljati o dragocjenom daru poziva koji Gospodin upućuje svakome od nas, svom vjernom narodu koji je na putu, kako bismo imali udjela u njegovu naumu ljubavi i uosobljivali ljepotu Evanđelja u različitim životnim stanjima. Osluškiivanje Božjeg poziva nipošto nije izvana nametnuta dužnost, možda u ime religijskog ideala, već je to, naprotiv, najsigurniji način na koji možemo jačati želju za srećom koju nosimo u sebi: naš život postaje ostvaren i ispunjen kad otkrijemo tko smo, koje su naše odlike, na kojem području ih možemo učiniti plodonosnima, kojim nam je putem ići da bismo postali znak i oruđe ljubavi, prihvaćanja, ljepote i mira u sredinama u kojima živimo.

Tako je ovaj Dan uvijek lijepa prilika da se sa zahvalnošću pred Gospodinom spomenemo vjernog, svakodnevnog i često skrivenog predanog rada onih koji su prigrlili poziv koji uključuje cijeli život. Mislim na samozatajne majke i očeve koji ne gledaju prvenstveno na same sebe i ne povode se za trendom površnog načina življenja, već svoj život podređuju brizi za odnose otvarajući se, s ljubavlju i nesebičnošću, daru života i stavljajući se u službu svoje djece i njihova odrastanja. Mislim, nadalje, na sve one koji svoj posao obavljaju predano i u duhu suradnje; na one koji se na različitim područjima i na razne načine zalažu za izgradnju pravednijeg svijeta, solidarnije ekonomije, pravednije politike i humanijeg društva: na sve muškarce i žene dobre volje koji se posvećuju zajedničkom dobru. Mislim i na posvećene osobe koje od svog života čine prinos Gospodinu u tišini molitve kao i u apostolskom djelovanju, ponekad na rubnim područjima i ne štedeći nimalo same sebe, kreativno pronoseći svoju karizmu i stavljajući je na raspolaganje onima s kojima se susreću. Mislim, na kraju, također na one koji su prihvatili poziv na zaređeno svećeništvo i posvećuju se naviještanju Evanđelja te lome svoj život, zajedno s euharistijskim kruhom, za svoju braću i sestre, sijajući nadu i pokazujući svima ljepotu Božjega kraljevstva.

Mladima, osobito onima koji osjećaju da su se udaljili od Crkve ili su u nju izgubili povjerenje, želim poručiti ovo: dopustite da vas Isus očara, uputite mu svoja važna pitanja kroz tekstove Evanđelja, dopustite da njegova prisutnost u vama pobudi nemir, koji nas uvijek dovodi u spasonosnu krizu. On poštuje našu slobodu više nego bilo tko drugi, ne nameće se, nego se nudi: dajte mu prostora i naći ćete svoju sreću u nasljedovanju njega i, ako bude od vas to tražio, u potpunome predanju njemu.

### **Narod na putu**

Raznolikost karizmâ i pozivâ koje kršćanska zajednica prepoznaje i prati pomaže nam u punini shvatiti svoj kršćanski identitet: kao Božji narod koji kroči putovima svijeta, prodahnut Duhom Svetim i poput živog kamenja ugrađenog u Tijelo Kristovo, svaki od nas otkriva da je član velike obitelji, dijete Oca i brat i sestra svojim bližnjima. Nismo otoci zatvoreni u sebe, već dijelovi cjeline. Zato Svjetski dan molitve za zvanja nosi pečat sinodalnosti: brojne su karizme te smo pozvani slušati jedni druge i zajedno putovati kako bismo otkrili i razlučili na što nas Duh poziva za dobro svih.

Nadalje, u ovom povijesnom času naš nas zajednički put vodi prema Jubilejskoj 2025. godini. Kročimo kao hodočasnici nade prema Svetoj godini kako bismo, ponovno otkrivajući vlastiti poziv i povezujući različite darove Duha, u svijetu bili posrednici i svjedoci Isusova sna: činiti jednu obitelj, ujedinjenu u Božjoj ljubavi i povezanu čvrstim vezom ljubavi, zajedništva i bratstva.

Ovaj je Dan, na poseban način, posvećen molitvi da se od Oca isprosi dar duhovnih zvanja za izgradnju njegova kraljevstva: »Žetva je velika, ali radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da radnike pošalje u žetvu svoju« (Lk 10, 2). A molitva se – kao što znamo – više sastoji u slušanju nego u riječima upravljanim Bogu. Gospodin govori našem srcu i želi ga pronaći otvorena, iskrena i velikodušna. Njegova se Riječ utjelovila u Isusu Kristu, koji nam objavljuje i priopćava svu volju Očevu. U ovoj 2024. godini, posvećenoj upravo molitvi kao pripravi za Jubilej, pozvani smo ponovno otkriti neprocjenjiv dar mogućnosti razgovora s Gospodinom, od srca srcu, i tako postati hodočasnici nade, jer »molitva je prva snaga nade. Moliš i nada raste, napreduje. Rekao bih da molitva otvara vrata nadi. Nada postoji, ali svojom joj molitvom otvaram vrata« (Kateheza, 20. svibnja 2020.).

### **Hodočasnici nade i mirotvorci**

Ali što znači biti hodočasnici? Svaki onaj koji se odluči na hodočašće nastoji prije svega imati jasan cilj i ima ga stalno na pameti i na srcu. Međutim, da bi se došlo do zacrtanog cilja, potrebno je istodobno usredotočiti se na trenutni korak, a za to trebamo biti lagani, osloboditi se nepotrebnih tereta, nositi najnužnije sa sobom i boriti se svaki dan da nas umor, strah, nesigurnost i tama ne zaustave na putu kojim smo krenuli. Tako, biti hodočasnik znači svaki dan krenuti iznova, počinjati uvijek iznova, iznova otkrivati zanos i snagu za dovršetak različitih etapa putovanja koje, unatoč umoru i poteškoćama, pred nama uvijek otvara nove horizonte i nepoznate vidike.

Smisao kršćanskog hodočašća jest upravo u tome: na putu smo otkrivanja Božje ljubavi i istodobno otkrivanja samih sebe, kroz poniranje u sebe same, ali uvijek potaknuto raznolikošću odnosâ. Mi smo, dakle, hodočasnici zato što smo pozvani: pozvani ljubiti Boga i ljubiti se međusobno. Tako se naše putovanje na ovoj zemlji nikada ne pretvara u uzaludan napor ili besciljno lutanje. Naprotiv, svakoga dana, odgovarajući na vlastiti poziv, nastojimo činiti moguće korake prema novom svijetu gdje se živi u miru, pravdi i ljubavi. Mi smo hodočasnici nade jer težimo boljoj budućnosti i nastojimo je na tom putu graditi.

To je, u konačnici, cilj svakog poziva: postati muškarci i žene nade. Kao pojedinci i kao zajednica, u raznolikosti karizmi i službi, svi smo pozvani »dati tijelo i srce« nadi Evanđelja u svijetu obilježenom epohalnim izazovima: prijetećim širenjem trećeg svjetskog rata u dijelovima; mnoštvom migranata koji bježe iz svoje domovine u potrazi za boljom budućnošću; stalnim porastom siromašnih; opasnošću od nepovratnog ugrožavanja zdravlja našeg planeta. A svemu tome valja pridodati i teškoće s kojima se svakodnevno susrećemo i koje ponekad prijete da nas gurnu u rezignaciju ili defetizam.

U ovom našem vremenu ključno je, dakle, za nas kršćane njegovati pogled pun nade, kako bismo mogli plodonosno raditi u skladu s povjerenim nam pozivom u službi Božjeg kraljevstva, kraljevstva ljubavi, pravde i mira. Ta nada - uvjerava nas sveti Pavao - »ne postiđuje« (Rim 5, 5), jer to je obećanje koje nam je dao naš Gospodin Isus da će uvijek ostati s nama i uključiti nas u djelo otkupljenja, koje On želi izvršiti u srcu svakog čovjeka i u »srcu« stvorenoga svijeta. Ta nada nalazi svoj kotač zamašnjak u Kristovu uskrsnuću, koje »sadrži životnu snagu koja je prožela svijet. Tamo gdje se sve čini da je mrtvo, sa svih se strana iznenada ponovno javljaju klice uskrsnuća. To je neodoljiva sila. Istina je kako se mnogo puta čini da Bog ne postoji: vidimo nepravde, zla, ravnodušnosti i okrutnosti koje ne jenjavaju. No isto je tako sigurno da usred tame počinje uvijek nicati nešto novo, koje prije ili poslije daje plod« (*Apostolska pobudnica Evangelii gaudium*, 276). Apostol Pavao još kaže da »u nadi smo spašeni« (Rim 8, 24). Otkupljenje ostvareno na Uskrs daje nadu, sigurnu, pouzdanu nadu kojom se možemo suočiti s izazovima sadašnjega časa.

Biti hodočasnici nade i mirotvorci znači, dakle, temeljiti svoj život na stijeni Kristova uskrsnuća, znajući da nijedan trud koji činimo u pozivu koji smo prigrlili i u kojem ustrajemo nije uzaludan. Unatoč neuspjesima i padovima, dobro koje sijemo raste u tišini i ništa nas ne može odvojiti od našeg konačnog cilja: susreta s Kristom i radosti zajedničkog življenja u uzajamnom bratstvu zauvijek. Taj konačni poziv moramo anticipirati svaki dan, jer odnos ljubavi s Bogom i našom braćom i sestrama već sada počinje ostvarivati Božji san, san o jedinstvu, miru i bratstvu. Neka se nitko ne osjeća isključenim iz tog poziva! Svaki od nas, s ono malo što ima i u svom životnom stanju, može biti, uz pomoć Duha Svetoga, sijač nade i mira.

## Hrabrost uključivanja

Zato još jednom ponavljam ono što sam rekao na Svjetskom danu mladih u Lisabonu: »Rise up!« – »Ustanite!«. Trgnimo se oda sna, izađimo iz ravnodušnosti, otvorimo rešetke zatvora u koji smo se ponekad zatvarali, da svaki od nas uzmogne otkriti svoj poziv u Crkvi i svijetu i postati hodočasnik nade i mirotvorac! Neka nas u našem životu pokreće strast i s ljubavlju se brinimo za ljude oko sebe i okolinu u kojoj živimo. Ponavljam: imajte hrabrosti uključiti se! Don Oreste Benzi, neumorni apostol milosrđa koji je uvijek bio na strani posljednjih i bespomoćnih, znao je ponavljati da nitko nije toliko siromašan da nema što dati i nitko nije toliko bogat da ne može nešto primiti.

Ustanimo, dakle, i krenimo kao hodočasnici nade, da i mi, kao Marija svetoj Elizabeti, donosimo navještaje radosti, rađamo novi život i budemo graditelji bratstva i mira.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 21. travnja 2024., Četvrta uskrsna nedjelja.

Papa FRANJO

## PISMO PAPE FRANJE ŽUPNICIMA CIJELOG SVIJETA

Predraga braćo župnici!

Međunarodni susret »Župnici za sinodu« i dijalog sa sudionicima prilika su da se u svojim molitvama sjetim svih župnika svijeta, kojima s velikom ljubavlju upućujem ove riječi.

Toliko je očito da to zvuči gotovo banalno, ali zbog toga nije ništa manje istinito: Crkva ne bi mogla ići naprijed bez vašeg zalaganja i služenja. Iz tog razloga prije svega želim izraziti zahvalnost i poštovanje za velikodušan rad koji činite svaki dan, sijući Evanđelje po svakoj vrsti tla (usp. Mk 4,1-25).

Kao što doživljavate u ovim danima koje dijelite, župe u kojima vršite svoju službu nalaze se u vrlo različitim kontekstima: od onih na periferiji velegradova – susreo sam ih izravno u Buenos Airesu – do onih prostranih poput pokrajina u manje naseljenima područjima; od onih u urbanim središtima mnogih europskih zemalja, u kojima drevne bazilike ugošćuju sve manje i starije zajednice, do onih u kojima se liturgija slavi pod velikim stablom i gdje se pjev ptica miješa s glasovima brojne djece.

Župnici sve to dobro znaju, poznaju iznutra život Božjega naroda, njegove borbe i radosti, njegove potrebe i bogatstva. Zato sinodalna Crkva treba svoje župnike: bez njih nikada nećemo moći naučiti hoditi zajedno, nikada nećemo moći krenuti tim putem sinodalnosti koji je »put koji Bog očekuje od Crkve trećeg tisućljeća« (*Govor na spomen 50. obljetnice uspostave Biskupske sinode*, 17. listopada 2015.).

Nikada nećemo postati misijska sinodalna Crkva ako župne zajednice kao karakteristiku svoga života ne budu imale sudjelovanje svih krštenika u jedinstvenom poslanju naviještanja Evanđelja. Ako župe nisu sinodalne i misionarske, neće biti ni Crkva. Sažeto izvješće prvog zasjedanja XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode vrlo je jasno u tom smislu: župe su, polazeći od svojih struktura i organizacije svog života, pozvane koncipirati se »prvenstveno u službi poslanja kojeg vjernici obnašaju u društvu, u obiteljskom i poslovnom životu, umjesto da se usredotoče isključivo na unutarnja pitanja ili organizacijske brige« (8,l). Stoga je potrebno da župne zajednice sve više postaju mjesta iz kojih krštenici odlaze kao učenici i učenice misionari i u koja se vraćaju, puni radosti, kako bi svojim svjedočanstvom podijelili čudesu koja je Gospodin učinio (usp. Lk 10,17).

Kao pastiri, pozvani smo pratiti zajednice kojima služimo na tom putu te se u isto vrijeme molitvom, razborom i apostolskim žarom zauzeti kako bi naša služba bila primjerena potrebama misionarske sinodalne Crkve. Ovaj izazov tiče se Pape, biskupa i Rimske kurije, a tiče se i vas župnika. On koji nas je pozvao i posvetio, danas nas poziva da slušamo glas njegova Duha i da krenemo u smjeru koji nam ukazuje. U jedno možemo biti sigurni: neće dopustiti da nam nedostaje njegove milosti. Usput ćemo također otkriti način kako osloboditi našu službu onih aspekata koji je čine zamornijom te ponovno otkriti njezinu najistinitiju srž: naviještanje Riječi i okupljanje zajednice lomljenjem kruha.

Stoga vas potičem da prihvatite ovaj Gospodinov poziv da, kao župnici, budete graditelji misionarske sinodalne Crkve i da se s entuzijazmom posvetite tom hodu. U tu svrhu, želio bih formulirati tri prijedloga koji mogu potaknuti stil života i djelovanje pastira.

**1.** Pozivam vas da svoju specifičnu ministerijalnu karizmu sve više živite u službi višestrukih darova koje Duh širi u Božjem narodu. Hitno je zapravo »osjetilom vjere« otkriti, ohrabriti i cijeniti »mnogovrsne milosne darove laika, kako one neznatne tako i značajnije« (Vat. Ecum. Concil II, *Decr. Presbyterorum Ordinis*, 9) a koji su neophodni da bi se moglo evangelizirati ljudske stvarnosti. Uvjeren sam da ćete na taj način iznijeti na vidjelo mnoga skrivena blaga i osjećati se manje usamljenima u zahtjevnoj zadaći evangelizacije. Doživjet ćete radost biti pravi očevi, koji ne dominiraju nad drugima, već u njima, muškarcima i ženama podjednako, izvlače velike i dragocjene mogućnosti.

**2.** Od sveg srca predlažem da naučite i prakticirate zajedničarsko umijeće razlučivanja, služeći se metodom »razgovora u Duhu«, koja nam je mnogo pomogla u sinodskom procesu i u vođenju same skupštine. Siguran sam da ćete moći ubrati brojne plodove ne samo u strukturama zajedništva, kao što je Župno pastoralno vijeće, nego i na mnogim drugim poljima. Kao što podsjeća Sažeto izvješće, razlučivanje je ključni element pastoralnog djelovanja sinodalne Crkve: »Važno je da se praksa razlučivanja provodi i u pastoralnom području, na način primjeren kontekstu. To će



nam omogućiti lakše prepoznavanje karizmi prisutnih u zajednici, mudro povjeravanje zadataka i službi. Nadilazeći puko planiranje aktivnosti, moći ćemo planirati pastoralne putove u svjetlu Duha« (2, 1).

**3.** Na kraju, želio bih vam preporučiti da sve temeljite na dijeljenju i bratstvu među sobom i sa svojim biskupima. Ovaj je zahtjev snažno proizašao iz Međunarodne konferencije za trajnu formaciju svećenika, o temi »Raspiruj dar Božji koji je u tebi« (2 Tim 1,6), održane u veljače 2024. ovdje u Rimu, s više od osam stotina biskupa, svećenika, posvećenih osoba i laika, muškarca i žena, koji se bave ovim područjem, a predstavljaju osamdeset zemalja. Ne možemo biti autentični očevi ako nismo prije svega sinovi i braća. I ne možemo potaknuti zajedništvo i sudjelovanje u zajednicama koje su nam povjerene ako ih prije svega ne živimo među sobom. Dobro znam da bi se, u slijedu pastoralnih zadaća, ova obveza mogla činiti kao višak ili čak gubitak vremena, ali u stvarnosti je suprotno: zapravo, samo tako smo vjerodostojni i naše djelovanje ne rasipa ono što su drugi već izgradili.

Nije samo misijska sinodalna Crkva ta koja treba župnike, nego i specifičan hod Sinode 2021.-2024., »Za Sinodalnu Crkvu. Zajedništvo, sudjelovanje, poslanje«, uoči drugoga zasjedanja XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode koje će se održati u listopadu ove godine. Da bismo je pripremili, imamo potrebu čuti vaš glas.

Iz tog razloga one koji su sudjelovali na međunarodnom susretu »Župnici za sinodu« pozivam da, kad se vrate kući, budu i misionari sinodalnosti s vama, svojom braćom župnicima, potičući refleksije sa sinodskim i misionarskim načinom razmišljanja, o obnovi službe župnika, a ujedno omogućujući Glavnom tajništvu Sinode prikupljanje vašeg nezamjenjivog doprinosa za pripremu Instrumentum laboris. Slušanje župnika bila je svrha ovog međunarodnog susreta, no to ne može danas završiti: trebamo vas i dalje slušati.

Draga braćo, uz vas sam u ovom procesu u kojem i sam sudjelujem. Sve vas od srca blagoslivljam, a zauzvrat imam potrebu osjetiti vašu blizinu i potporu vaših molitava. Povjerimo se Blaženoj Djevici Mariji Hodigitriji, onoj koja nam pokazuje put, koja nas vodi Isusu koji je Put, Istina i Život.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 2. svibnja 2024.

Papa FRANJO

---

**DEKLARACIJA *DIGNITAS INFINITA* O LJUDSKOM DOSTOJANSTVU****Uvod**

**1. *Dignitas Infinita*.** Dostojanstvo je neizmjereno, neotuđivo utemeljeno u samom biću, pripada svakoj ljudskoj osobi, nadilazi svaku okolnost, bez obzira u kakvom se stanju ili situaciji osoba nalazi. To načelo, koje je u potpunosti prepoznatljivo i samom razumu, temelj je prvenstva ljudske osobe i zaštite njezinih prava. Crkva, u svjetlu Objave, apsolutno ponovno potkrepljuje i potvrđuje to ontološko dostojanstvo ljudske osobe, stvorene na sliku i priliku Božju i otkupljene u Kristu Isusu; ona izvodi razloge za svoje opredjeljenje u korist najslabijih i nemoćnih, uvijek inzistirajući »na primatu ljudske osobe i na obrani njezina dostojanstva u svim okolnostima«. [2]

**2.** Ovo ontološko dostojanstvo i jedinstvena i eminentna vrijednost svake žene i svakog muškarca koji postoje na ovome svijetu autoritativno je izraženo u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima (10. prosinca 1948.) Opće skupštine Ujedinjenih naroda. [3] Prigodom obilježavanja 75. obljetnice spomenute Deklaracije Crkva vidi priliku da još jednom objavi svoje uvjerenje da svako ljudsko biće, stvoreno od Boga i otkupljeno od Krista, mora biti priznato i tretirano s poštovanjem i ljubavlju, upravo zbog njegova neotuđivog dostojanstva. Spomenuta obljetnica također daje Crkvi priliku da razjasni neke nejasnoće koje se često pojavljuju oko pojma ljudskog dostojanstva i da uzme u razmatranje neka ozbiljna i hitna konkretna pitanja koja su uz to vezana.

**3.** Od početka svoga poslanja, vođena Evanđeljem, Crkva se zalaže za afirmaciju slobode i promicanje prava svih ljudi. [4] U novije vrijeme, zahvaljujući glasu papâ, nakanana je da se to opredjeljenje jasnije izrazi kroz obnovljeni apel za priznavanje temeljnog dostojanstva koje pripada ljudskoj osobi. Sveti Pavao VI. rekao je da »nije jedna antropologija nije ravna shvaćanju Crkve o ljudskoj osobi, čak i kad se pojedinačno promatra, s obzirom na njezinu izvornost, njezino dostojanstvo, nepovredivost i bogatstvo njezinih temeljnih prava, njezinu svetost, njezinu obrazovanost, njezinu težnju za cjelovitim razvojem, njezinu besmrtnost.« [5]

**4.** Sveti Ivan Pavao II., 1979. godine, za vrijeme Treće latinskoameričke biskupske konferencije u Puebli, izjavio je: »ljudsko dostojanstvo predstavlja evanđeosku vrijednost koja se ne može prezreti a da se teško ne uvrijedi Stvoritelja. To se dostojanstvo gazi, na individualnoj razini, kada se ne uzimaju u obzir vrijednosti poput slobode, prava na ispovijedanje vjere, tjelesnog i psihičkog integriteta, prava na osnovna dobra i na život. Ono se gazi na društvenoj i političkoj razini kada čovjek ne može ostvariti svoje pravo na sudjelovanje, ili je podvrgnut nepravednoj i nezakonitoj prisili ili fizičkoj ili psihičkoj torturi itd. [...] Ako Crkva bude prisutna u obrani ili promicanju dostojanstva čovjeka, čini to u skladu sa svojim poslanjem koje, iako je vjerske, a ne društvene ili političke naravi, ne može ne uzeti u obzir čovjeka kao integralno biće.« [6]

5. Pred članovima Papinske akademije za život 2010. godine, Benedikt XVI. izjavio je da je dostojanstvo osobe »temeljno načelo koje je vjera u uskrslog Isusa Krista odvijek branila, osobito kada se zanemarivalo u odnosu prema najjednostavnijim i najnezaštićenijim subjektima.«[7] Drugom prilikom, obraćajući se ekonomistima, rekao je da »ekonomija i financije ne postoje same po sebi, one nisu ništa više od instrumenta, sredstva. Njihov cilj je isključivo ljudska osoba i njezino puno ostvarenje nalazi se u dostojanstvu. To je jedini kapital koji treba spasiti.«[8]

6. Papa Franjo je od početka svoga pontifikata pozivao Crkvu da »ispovijeda Oca koji beskrajno ljubi svako ljudsko biće« i da to znači »otkriti da samim tim on daje neizmjereno dostojanstvo«[9], snažno naglašavajući da ovo neizmjereno dostojanstvo predstavlja izvornu činjenicu koju treba prepoznati s odanošću i koju treba prihvatiti sa zahvalnošću. Upravo na toj spoznaji i prihvaćanju moguće je utemeljiti novi suživot među ljudskim bićima, koji društvenost spušta u obzor istinskog bratstva: samo »prepoznavanjem dostojanstva svakog čovjeka i u svima iznova možemo oživjeti sveopću težnju za bratstvom, među svima.«[10] Prema riječima pape Franje, »za nas je taj izvor ljudskog dostojanstva i bratstva u evanđelju Isusa Krista«[11], ali to je i uvjerenje do kojeg ljudski razum može doći kroz promišljanje i dijalog, s obzirom na to da, »ako se u svakoj prilici mora poštovati dostojanstvo drugoga, to nije zato što mi to dostojanstvo izmišljamo ili pretpostavljamo, nego zato što ono ima višu vrijednost u odnosu na materijalne stvari i okolnosti, što zahtijeva da se s njima postupa drugačije. Činjenica da svako ljudsko biće ima neotuđivo dostojanstvo istina je koja odgovara ljudskoj prirodi neovisno o bilo kojoj kulturnoj okolnosti.«[12] Uistinu, zaključuje papa Franjo, »ljudsko biće ima isto nepovredivo dostojanstvo u svakom povijesnom dobu i nitko si ne može uzimati za pravo da u određenim okolnostima poriče to uvjerenje ili čini nešto što je u opreci s time.«[13] U tom kontekstu enciklika *Fratelli tutti* već predstavlja svojevrsnu *Magna Charta* današnjih zadaća koje su usmjerene na očuvanje i promicanje ljudskog dostojanstva.

### Temeljno pojašnjenje

7. Iako sada postoji popriličan opći konsenzus o važnosti, ali i o normativnom opsegu dostojanstva i jedinstvene i transcendentne vrijednosti svakog ljudskog bića[14], izraz »dostojanstvo ljudske osobe« često ulazi u rizik dobivajući mnoga značenja[15], ali i u moguće nesporazume i »proturječnosti koje nas tjeraju da se zapitamo priznaje li se, poštuje, štiti i uistinu promiče jednako dostojanstvo svih ljudi u svim okolnostima [...]«[16] Sve nas to navodi da prepoznamo mogućnost četverostruke distinkcije u pojmu dostojanstva: ontološko dostojanstvo, moralno dostojanstvo, društveno dostojanstvo i konačno, egzistencijalno dostojanstvo. Najvažnije značenje je ono koje je povezano s ontološkim dostojanstvom koje pripada osobi kao takvoj samom činjenicom da ju je Bog želio, stvorio i ljubio. Ovo dostojanstvo se nikada ne može poništiti i vrijedi u svim okolnostima u kojima se pojedinci mogu

susresti. Međutim, govorimo li o moralnom dostojanstvu, mislimo na korištenje slobode ljudskog stvorenja. Potonji, iako vođen savješću, uvijek se nalazi u mogućnost da djeluje protiv nje. Time se čovjek ponaša »nedostojno« svoje naravi kao stvorenja koje Bog ljubi i koje je pozvano ljubiti druge. Ali ova mogućnost postoji. I to ne sama. Povijest nam svjedoči da korištenje slobode protiv zakona ljubavi objavljenog u Evanđelju može doseći nesagledive visine štete nanesene drugima. Kad se to dogodi, nalazimo se pred ljudima za koje se čini da su izgubili svaki trag ljudskosti, svaki trag dostojanstva. U tom smislu, ovdje nam ova razlika pomaže da točno razlučimo aspekt moralnog dostojanstva koje se može »izgubiti« i aspekt ontološkog dostojanstva koji se nikada ne može poništiti. I upravo zbog tog potonjeg morat ćemo svim silama raditi na tome da se svi oni koji su činili zlo pokaju i obrate.

**8.** Ostaju još dva moguća značenja dostojanstva: društveno i egzistencijalno. Kada govorimo o društvenom dostojanstvu, mislimo na uvjete u kojima se osoba nalazi. Na primjer, u krajnjem siromaštvu kada nisu osigurani minimalni uvjeti da čovjek može živjeti u skladu sa svojim ontološkim dostojanstvom, kaže se da je život tog siromaha »nedostojan«. Ovaj izraz ni na koji način ne ukazuje na osudu prema osobi, već mu je cilj istaknuti činjenicu da je neotuđivo dostojanstvo te osobe u suprotnosti sa situacijom u kojoj je prisiljena živjeti. Posljednje značenje je ono egzistencijalnog dostojanstva. Danas se sve češće govori o dostojnom i nedostojnom životu. I ovom naznakom mislimo na situacije egzistencijalnog tipa: na primjer, slučaj osobe kojoj, unatoč tome što joj naizgled ne nedostaje ništa bitno za život, iz raznih teških razloga nema mira, radosti i nade. U drugim situacijama to će biti popraćeno ozbiljnim bolestima, nasilnim obiteljskim situacijama, određenim patološkim ovisnostima i drugim neugodnostima koje tjeraju nekoga da doživi svoje životno stanje kao nedostojno pred percepcijom ontološkog dostojanstva koje se nikada ne može zaboraviti. U svakom slučaju, razlike koje se ovdje navode ne čine ništa drugo nego nas podsjećaju na neotuđivu vrijednost tog ontološkog dostojanstva koje je ukorijenjeno u samoj biti osobe i koje vrijedi u svim okolnostima.

**9.** Konačno, ovdje je korisno podsjetiti na klasičnu definiciju osobe kao »individualne supstancije racionalne naravi«<sup>[17]</sup> i koja objašnjava temelj njezina dostojanstva. Zapravo, kao »individualna supstancija«, osoba uživa ontološko dostojanstvo (tj. na metafizičkoj razini samog bitka): ona je subjekt koji, primajući život od Boga, postoji, to jest samostalno ostvaruje egzistenciju. Riječ »racionalno« uključuje sve sposobnosti ljudskog bića: i onu spoznaje i razumijevanja i onu da hoće, voli, bira, želi. Izraz »racionalno« također uključuje sve tjelesne sposobnosti koje su usko povezane s onima koje smo prethodno spomenuli. Izraz »narav« ukazuje na stanja ljudskog bića koja omogućavaju različite radnje i iskustva koja ga karakteriziraju: narav je »princip djelovanja«. Ljudsko biće ne stvara svoju narav; ono ju posjeduje kao primljeni dar i može se kultivirati, razvijati i obogaćivati vlastite sposobnosti. Koristeći svoju slobodu u njegovanju bogatstva svoje naravi, osoba se tijekom vremena izgrađuje. Čak i ako, zbog raznih ograničenja ili uvjeta, ne može ostvariti te sposobnosti, osoba u-

vijek postoji kao »individualna supstancija« sa svojim cjelokupnim neotuđivim dostojanstvom. To se događa npr. kod nerođenog djeteta, kod osobe bez svijesti, kod starije osobe u agoniji.

## 1. PROGRESIVNA SVIJEST O SREDIŠNJOSTI LJUDSKOG DOSTOJANSTVA

**10.** Već u klasičnoj antici[18] nalazimo prve naznake o ljudskom dostojanstvu, koje polaze od društvene perspektive: svakom ljudskom biću dodijeljeno je posebno dostojanstvo, prema njegovom staležu i unutar određenog reda. Iz tog društvenog konteksta, riječ je opisivala različita dostojanstva bića koja se nalaze u kozmosu. U tom kontekstu sva bića posjeduju vlastito dostojanstvo, prema svom mjestu u harmoniji cjeline. Naravno, neki od slavni antičkih mislioca počinju prepoznavati jedinstveno mjesto ljudskog bića kao onog koje je obdareno razumom i koje je onda sposobno preuzeti i odgovornost za sebe, ali i za druga bića u svijetu[19]; no još smo daleko od one misli koja bi bila u mogućnosti uspostaviti poštovanje dostojanstva svake ljudske osobe, u svim okolnostima.

### Biblijske perspektive

**11.** Biblijska objava uči da sva ljudska bića posjeduju vlastito dostojanstvo jer su stvorena na sliku i priliku Božju: »I reče Bog: Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci – svoj zemlji – i svim gmizavcima što puze po zemlji! Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih.« (Post 1,26-27). Čovječanstvo ima specifičnu kvalitetu zbog koje se ne može svesti na čistu materijalnost. »Slika« ne definira dušu ili intelektualne sposobnosti, nego dostojanstvo muškarca i žene. I jedni i drugi, u međusobnom odnosu jednakosti i uzajamne ljubavi, imaju službu da svjedoče za Boga u svijetu i pozvani su čuvati svijet i obrađivati ga. Stoga, biti stvoren na sliku Božju znači posjedovati u sebi svetu vrijednost koja nadilazi sve spolne, društvene, političke, kulturne i vjerske razlike. Naše dostojanstvo nam je darovano, ono se niti ne traži niti zaslužuje. Svakog čovjeka Bog ljubi i želi za sebe i zato je svaki čovjek nepovrediv u svom dostojanstvu. U Knjizi Izlaska, srcu Staroga zavjeta, Bog se objavljuje kao onaj koji sluša vapaj siromaha, vidi bijedu svoga naroda, koji se brine za najmanje i potlačene (usp. Izl 3,7; 22,20-26). Isto učenje nalazimo i u Knjizi Ponovljenog zakona (usp. Pnz 12-26): tu se učenje o pravima pretvara u manifest ljudskog dostojanstva, posebno u korist triju kategorija osoba: siročadi, udovica i stranaca (usp. Pnz 24,17). Drevne zapovijedi Knjige Izlaska prisjećaju se i nadopunjuju propovijedanjem proroka te tako predstavljaju kritičku savjest Izraela. Kod proroka Amosa, Hošee, Izaije, Miheja, Jeremije nalazimo čitava poglavlja u kojima se osuđuje nepravda. Amos oštro prekora potlačenost siromaha, odnosno nepriznavanje bilo kakvog temeljnog ljudskog dostojanstva siromasima (usp. Am 2,6-7; 4,1; 5,11-12). Izaija izriče prokletstvo protiv onih koji gaze prava siromaha, uskraću-

jući im svaku pravdu: »Jao onima koji izdaju odredbe nepravedne, koji ispisuju propise tlačiteljske; koji uskraćuju pravdu ubogima!« (Iz 10,1-2). Ovo proročko učenje preuzeto je iz mudrosne literature. Sirah izjednačuje ugnjetavanje siromaha s ubojstvom: »Ubija bližnjega tko mu otima hranu i proljeva krv tko radniku uskraćuje plaću« (Sir 34,22). U Psalmima religiozni odnos s Bogom brani slabe i uboge: »Štitite slaba i sirotu, vratite pravicu jadniku i siromahu! Izbavite potlačenog i ubogog: istrgnite ga iz ruku bezbožnih!« (Ps 82,3-4).

**12.** Isus se rađa i odrasta u skromnim uvjetima i otkriva dostojanstvo potrebitih i radnika.[20] Svojim cjelokupnim djelovanjem Isus potvrđuje vrijednost i dostojanstvo svih onih koji nose sliku Božju, bez obzira na njihovo društveno stanje i vanjske okolnosti. Isus je srušio kulturne i kultne barijere, vraćajući dostojanstvo kategorijama odbačenih ili onih koji su bili na marginama društva: carinicima (usp. Mt 9,10-11), ženama (usp. Iv 4,1-42), djeci (usp. Mk 10,14-15), gubavcima (usp. Mt 8, 2-3), bolesnima (usp. Mk 1,29-34), strancima (usp. Mt 25,35), udovicama (usp. Lk 7,11-15). On ih liječi, hrani, brani, oslobađa, spašava. Opisan je kao brižni pastir koji traži jednu izgubljenu ovcu (usp. Mt 18,12-14). On se sam poistovjećuje sa svojom najmanjom braćom: »Što god učinite jednomu od ove moje najmanje braće, meni učinite!« (Mt 25,40). Biblijskim jezikom rečeno, maleni nisu samo djeca, nego bespomoćni učenici, najbeznačajniji, izopćeni, potlačeni, odbačeni, siromašni, marginalizirani, neuki, bolesni, izbačeni iz dominantnih skupina. Proslavljeni Krist će suditi na temelju ljubavi prema bližnjemu koja se prepoznaje u tome da se je pomoglo gladnom, žednom, strancu, golom, bolesnom, zatvoreniku, s kojima se i sam Krist identificira (usp. Mt 25,34-36). Za Isusa je dobro učinjeno svakom čovjeku, bez obzira na krvnu ili vjersku pripadnost, jedino mjerilo suda. Apostol Pavao navodi da se svaki kršćanin mora ponašati prema zahtjevima dostojanstva i poštivanja prava svih ljudi (usp. Rim 13,8-10), i to prema novoj zapovijedi ljubavi (usp. 1Kor 13,1-3).

### **Razvoj kršćanske misli**

**13.** Razvoj kršćanske misli poticao je i pratio napredak ljudskog promišljanja o temi dostojanstva. Klasična kršćanska antropologija, utemeljena na velikoj tradiciji crkvenih otaca, istaknula je nauk o čovjeku koji je stvoren na sliku i priliku Božju i koji ima svoju jedinstvenu ulogu u stvaranju.[21] Srednjovjekovna kršćanska misao, kritički preispitujući nasljeđe antičke filozofske misli, došla je do sinteze pojma osobe, prepoznajući metafizičku utemeljenost njezina dostojanstva, o čemu svjedoče riječi svetog Tome Akvinskog: »Po svojoj razumskoj naravi osoba je najuzvišenije biće u cjelokupnom poretku stvaranja.«[22] To ontološko dostojanstvo, u svom povlaštenom očitovanju kroz slobodno ljudsko djelovanje, prije svega je istaknuo kršćanski humanizam renesanse.[23] Čak i u viziji modernih mislilaca, poput Descartesa i Kanta, koji su doveli u pitanje i neke od temelja tradicionalne kršćanske antropologije, mogu se snažno osjetiti odjeci Objave. Na temelju nekih novijih filozofskih promišljanja o statusu teorijske i praktične subjektivnosti, kršćanska refleksija došla je do

još većeg isticanja dubine pojma dostojanstva, dosežući tako svoju izvornu perspektivu, kao što je to npr. personalizam u 20. stoljeću. Ova perspektiva ne samo da postavlja pitanje o subjektivnosti, već ga produbljuje u smjeru intersubjektivnosti i međusobnih odnosa između osoba.[24] Čak je i suvremena kršćanska antropološka vizija obogaćena mišlju koja proizlazi iz ove posljednje vizije.[25]

### **Današnja vremena**

**14.** Danas se pojam »dostojanstvo« uglavnom koristi kako bi se istaknuo jedinstven karakter ljudske osobe, nemjerljiv u usporedbi s drugim bićima u svemiru. Iz ove perspektive razumijemo način na koji se koristi pojam »dostojanstvo« u *Deklaraciji Ujedinjenih naroda* iz 1948., koja govori o »dostojanstvu svojstvenom svim članovima ljudske obitelji i njihovim jednakim i neotuđivim pravima«. Samo taj neotuđivi karakter ljudskog dostojanstva omogućuje nam govoriti o ljudskim pravima.[26]

**15.** Radi boljeg pojašnjenja pojma dostojanstva, važno je istaknuti da dostojanstvo osobi ne dodjeljuju druge osobe, temeljem određenih svojstava i kvaliteta, jer onda postoji mogućnost da ih se i oduzme. Kad bi osobi dostojanstvo davale druge osobe, onda bi ono bilo uvjetovano i otuđivo, a samo značenje dostojanstva (iako zaslužuje veliko poštovanje) ostalo bi izloženo riziku da bude ukinuto. U stvarnosti, dostojanstvo je svojstveno osobi, ne dodjeljuje se a posteriori, prije bilo kakvog priznanja i ne može se izgubiti. Posljedično tome, sva ljudska bića posjeduju isto svojstveno dostojanstvo, neovisno o tome mogu li ga prikladno izraziti ili ne.

**16.** Stoga Drugi vatikanski koncil govori o »uzvišenom dostojanstvu koje pripada ljudskoj osobi, jer se ona odlikuje pred svim stvarima, a njezina su prava i dužnosti sveopće i nepovredive«.[27] Kao što podsjeća Incipit koncilske deklaracije *Dignitatis humanae*, »dostojanstvo ljudske osobe u ovo naše doba iz dana u dan sve više prodira u svijest ljudi; isto tako raste broj onih koji zahtijevaju da ljudi u djelovanju imaju i služe se vlastitom odlukom i odgovorom slobodom te da ne budu pokretani prisilom, nego vođeni sviješću dužnosti«.[28] Ta sloboda misli i savjesti, kako pojedinca tako i zajednice, temelji se na priznavanju ljudskog dostojanstva »kakvom je poznamo iz objavljene Božje riječi i samog razuma.«[29] Isto je crkveno Učiteljstvo sve više razvilo značenje toga dostojanstva, zajedno s potrebama i implikacijama koje su s njim povezane, dosežući tako svijest da svaki čovjek ima dostojanstvo u svim okolnostima.

## **2. CRKVA NAVIJEŠTA, PROMIČE I JAMČI LJUDSKO DOSTOJANSTVO**

**17.** Crkva naviješta jednako dostojanstvo svih ljudi, bez obzira na njihove životne uvjete ili njihovih kvaliteta. Ovaj navještaj temelji se na trostrukom uvjerenju koje, u svjetlu kršćanske vjere, daje ljudskom dostojanstvu nemjerljivu vrijednost i jača njegove unutarnje potrebe.

## Neizbrisiva slika Boga

**18.** Prije svega, prema Objavi, dostojanstvo čovjeka proistječe iz ljubavi prema njegovom Stvoritelju, koji je u njega utisnuo neizbrisive crte svoje slike (usp. Post 1,26) i koji ga poziva da ga upozna, ljubi i da živi u savezničkom odnosu sa samim sobom i u bratstvu, pravdi i miru sa svim drugim muškarcima i ženama. Dostojanstvo se u ovoj perspektivi ne odnosi samo na dušu, nego na osobu kao nerazdvojnu cjelinu, pa je tako ono sadržano i u tijelu osobe, koje na svoj način sudjeluje u biti Božje slike osobe i ono je također pozvano podijeliti slavu duše u božanskom blaženstvu.

## Krist uzdiže dostojanstvo čovjeka

**19.** Drugo uvjerenje proizlazi iz činjenice da je dostojanstvo osobe u potpunosti otkriveno kad je Otac poslao svoga Sina koji je u potpunosti preuzeo ljudsko postojanje: »U otajstvu utjelovljenja Sin Božji potvrdio je dostojanstvo tijela i duše, konstitutivnih odrednica ljudskog bića«. [30] Tako, sjedinjujući se na određeni način sa svakim čovjekom svojim utjelovljenjem, Isus Krist je potvrdio da svaki čovjek već samom činjenicom pripadnosti istoj ljudskoj zajednici posjeduje neprocjenjivo dostojanstvo i da to dostojanstvo nikada ne može biti izgubljeno. [31] Naviještajući da Kraljevstvo Božje pripada siromašnima, poniznima, prezrenima, onima koji trpe tijelom i duhom; liječeći svaku bolest i slabost, čak i onu najdramatičniju poput gube, Isus je izjavom da ono što je učinjeno tim ljudima učinjeno i njemu, jer je on prisutan u njima, donio veliku novost priznanja dostojanstva svakoj osobi, a iznad svega i onim osobama koje su bile kvalificirane kao »nedostojne«. Ovo novo načelo u ljudskoj povijesti, prema kojem je čovjek više »dostojan« poštovanja i ljubavi što je slabiji, jadniji i skloniji patnjama, promijenio je lice svijeta do te mjere da gubi sam ljudski lik, dajući tako život ustanovama koje skrbe o ljudima koji se nalaze u nepovoljnom položaju: napuštenoj novorođenčadi, siročadi, samim starcima, psihičkim bolesnicima, osobama s neizlječivim bolestima ili teškim malformacijama, onima koji žive na ulici.

## Poziv na puninu dostojanstva

**20.** Treće uvjerenje tiče se konačne sudbine ljudskog bića: nakon stvaranja i utjelovljenja, Kristovo uskrsnuće otkriva nam daljnje razumijevanje ljudskog dostojanstva. Zapravo, »posebno bitna crta ljudskog dostojanstva jest u čovjekovoj pozvanosti u zajedništvo s Bogom« [32], određenom da živi vječno. Na taj način, »dostojanstvo ovoga života nije vezano samo uz svoje početke, uz svoj dolazak od Boga, nego i uz svoj kraj, svoju sudbinu zajedništva s Bogom u spoznaji i u njegovoj ljubavi. U svjetlu ove istine sv. Irenej precizira i upotpunjuje svoje uzdizanje čovjeka: da, slava je Božja, živi čovjek, ali život se čovjeka sastoji u gledanju Boga.« [33]

**21.** Slijedom toga, Crkva vjeruje i potvrđuje da su svi ljudi, stvoreni na sliku i priliku Božju i nanovo rođeni [34] u Sinu koji je postao čovjekom, raspet i uskrsnuo, pozvani rasti djelovanjem Duha Svetoga kako bi odražavali Očevu slavu, i da u toj istoj slici



sudjeluju u vječnom životu (usp. Iv 10,15-16; 17, 22-24; 2Kor 3,18; Ef 1,3-14). Zapravo, »objava [...] otkriva dostojanstvo ljudske osobe u svoj njezinoj širini«. [35]

### **Posvećenost vlastitoj slobodi**

**22.** Dok svaki čovjek od početka svog postojanja posjeduje neotuđivo i vlastito dostojanstvo kao neopozivi dar, o njegovoj slobodnoj i odgovornoj odluci ovisi hoće li ga u potpunosti izraziti i očitovati ili će ga prikriti. Neki crkveni oci – poput svetog Ireneja ili svetog Ivana Damaščanskog – razlikovali su sliku i priliku o kojima piše Knjiga postanaka, dopuštajući tako dinamičan pogled na samo ljudsko dostojanstvo: slika Božja povjerena je slobodi čovjeka kako bi on, pod vodstvom i djelovanjem Duha, rastao u svojoj sličnosti s Bogom i kako bi svaki čovjek dosegao svoje najviše dostojanstvo. [36] Naime, svaka je osoba pozvana na egzistencijalnoj i moralnoj razini pokazati ontološki značaj svoga dostojanstva u onoj mjeri u kojoj se vlastitom slobodom usmjerava prema istinskom dobru; s jedne strane osoba, kao ona koja je stvorena na sliku Božju, nikada ne gubi svoje dostojanstvo i nikada ne prestaje biti pozvana slobodno prihvaćati dobro kao odgovor na ljubav Božju; s druge strane, u mjeri u kojoj osoba odgovara na dobro, njezino se dostojanstvo može slobodno, dinamično i progresivno očitovati, rasti i sazrijevati. To znači da osoba mora nastojati živjeti u skladu sa svojim dostojanstvom. Inače, kao čin protivan njemu, grijeh može povrijediti i zamračiti ljudsko dostojanstvo, ali u isto vrijeme on nikada ne može izbrisati činjenicu da je čovjek stvoren na sliku Božju; tako ta činjenica odlučno pridonosi da pomogne razumu u njegovoj percepciji ljudskog dostojanstva, te u prihvaćanju, učvršćivanju i preciziranju njegovih bitnih značajki, kako je to i istaknuo Benedikt XVI.: »bez korektiva koje pruža religija, čak i razum može postati žrtvom iskrivljenja; to se događa kada se njime manipulira ideologijom, ili ga se djelomično koristi te se ne uzima u obzir u potpunosti dostojanstvo osobe. Upravo je ta iskrivljena uporaba razuma dovela do trgovine robljem, a potom i do mnogih drugih društvenih zala, a ne samo totalitarnih ideologija dvadesetog stoljeća.« [37]

## **3. DOSTOJANSTVO, TEMELJ LJUDSKIH PRAVA I DUŽNOSTI**

**23.** Kao što je već podsjetio papa Franjo, »u suvremenoj kulturi, najbliža referenca na načelo neotuđivog dostojanstva osobe je *Opća deklaracija o ljudskim pravima*, koju je sveti Ivan Pavao II. definirao kao »prekretnicu na dugom i teškom putu ljudskog roda«, te kao »jednu od najviših izraza ljudske savjesti«. [38] Kako bismo se oduprli pokušajima da se promijeni ili izbriše duboko značenje te Deklaracije, vrijedi zapamtiti neka bitna načela koja se uvijek moraju poštivati.

### **Bezuvjetno poštivanje ljudskog dostojanstva**

**24.** Prvo, iako se raširila sve veća osjetljivost na temu ljudskog dostojanstva, i danas postoje brojna nerazumijevanja pojma dostojanstva koja iskrivljuju njegovo značenje. Neki predlažu da je bolje koristiti izraz »osobno dostojanstvo« (i prava osobe)

umjesto »ljudsko dostojanstvo« (i ljudska prava), jer osobu shvaćaju samo kao »biće koje je sposobno rasuđivati«. Posljedično, tako neki tvrde da se dostojanstvo i prava izvode iz sposobnosti znanja i slobode, kojima nisu obdarena sva ljudska bića. Dakle, po tome, nerođeno dijete ne bi imalo osobnog dostojanstva, kao ni nesamostalne starije osobe, pa čak ni osobe s mentalnim poteškoćama.[39] Crkva pak inzistira na činjenici da dostojanstvo svake osobe, upravo zato što je svojstveno svakoj osobi, vrijedi »u svim okolnostima«, a njegovo priznanje nikako ne može ovisiti o prosudbi sposobnosti razumijevanja i slobodnog djelovanja osoba. U protivnom, dostojanstvo kao takvo ne bi bilo svojstveno osobi, neovisno o njezinoj uvjetovanosti, i zato zaslužuje bezuvjetno poštovanje. Samo priznanjem dostojanstva svojstvenog osobi, koje se nikada ne može izgubiti, moguće je ovoj kvaliteti zajamčiti nepovrediv i siguran temelj. Bez ikakve ontološke reference, priznanje ljudskog dostojanstva osciliralo bi na milost i nemilost različitih i proizvoljnih ocjena. Dakle, jedini uvjet da se može govoriti o dostojanstvu svojstvenom osobi per se jest njezina pripadnost ljudskoj vrsti, za koju su »prava osobe prava čovjeka.«[40]

### **Objektivna referenca ljudske slobode**

**25.** Drugo, pojam ljudskog dostojanstva ponekad se zlorabi kako bi se opravdalo proizvoljno umnožavanje novih prava, od kojih su mnoga često u sukobu s onima koja su izvorno definirana i koja su često u sukobu s temeljnim pravom na život,[41] kao da se mora zajamčiti mogućnost izražavanja i ostvarenja svake individualne preferencije ili subjektivne želje. Tada se dostojanstvo poistovjećuje s izoliranom i individualističkom slobodom, koja tvrdi da se kao prava, zajamčena i financirana od zajednice, nameću neke subjektivne želje i sklonosti. Ali ljudsko dostojanstvo ne može se temeljiti samo na individualnim mjerilima niti poistovjećivati samo s psihofizičkom dobrobiti pojedinca. Obrana ljudskog dostojanstva temelji se na konstitutivnim potrebama ljudske naravi, koje ne ovise ni o individualnoj volji ni o društvenom priznanju. Stoga, dužnosti koje proizlaze iz priznavanja dostojanstva drugih i odgovarajućih prava koja iz njih proizlaze, imaju konkretan i objektivan sadržaj, utemeljen na općoj ljudskoj naravi. Bez takve objektivne referencije, pojam dostojanstva podvrgnut je najrazličitijim proizvoljnostima, kao i interesima moći.

### **Odnosna struktura ljudske osobe**

**26.** Ljudsko dostojanstvo, u svjetlu odnosnog karaktera osobe, pomaže prevladati reduktivnu perspektivu samoreferentne i individualističke slobode, koja tvrdi da stvara vlastite vrijednosti bez obzira na objektivne norme dobra i odnosa s drugim živim bićima. Naime, sve češće postoji opasnost da se ljudsko dostojanstvo ograniči na sposobnost diskrecijskog odlučivanja o sebi i svojoj sudbini, neovisno o sudbini drugih, ne vodeći računa o pripadnosti ljudskoj zajednici. U takvom pogrešnom shvaćanju slobode, ne mogu se međusobno priznati dužnosti i prava tako da brijemo jedni za druge. Istina, kako nas podsjeća sveti Ivan Pavao II., sloboda je »pos-

tavljena u službu osobe i njenog ostvarenja preko darivanja sebe i prihvaćanja drugoga; kad pak biva apsolutizirana u individualističkom smislu, sloboda je ispražnjena u svom izvornom sadržaju i proturječna je u svom pozivu i dostojanstvu«. [42]

**27.** Također, ljudsko dostojanstvo uključuje i sposobnost preuzimanja obveza prema drugima, koja je svojstvena samoj ljudskoj naravi.

**28.** Razlika između čovjeka i ostalih živih bića, koji se ističe zahvaljujući pojmu dostojanstva, ne smije nas natjerati da zaboravimo dobro drugih stvorenih bića, koja postoje ne samo kao funkcija čovjeka, nego i da postoje s vlastitom vrijednošću, a onda i kao darovi koji su čovjeku povjereni da ih čuva i uzgaja. Stoga, dok je pojam dostojanstva rezerviran za čovjeka, u isto vrijeme moraju se spomenuti i stvorena dobra ostatka kozmosa. Kako naglašava papa Franjo: »Upravo zbog svog jedinstvenog dostojanstva i zato što je obdaren razumom, čovjek je pozvan poštivati stvoreni svijet i njegove unutarnje zakone [...]: ‚Svako stvorenje posjeduje svoju vlastitu dobrotu i savršenost [...] Različiti stvorovi koje je Bog htio u njihovu vlastitu biću, svaki na svoj način, odražavaju zraku beskonačne Božje mudrosti i dobrote. Zato čovjek mora dobrotu koja je vlastita svakom stvorenju poštivati da izbjegne neurednu upotrebu stvari.‘« [43] Štoviše, »danas smo prisiljeni priznati da je jedino moguće podržati ‚situirani antropocentrizam‘. Odnosno, priznati da je ljudski život neshvatljiv i neodrživ bez drugih stvorenja.« [44] Iz te perspektive, »nije nam nevažno da neke od vrsta nestaju i da klimatska kriza ugrožava živote mnogih bića.« [45] Naime, briga za okoliš pripada u dostojanstvo čovjeka, posebno vodeći računa o toj ljudskoj ekologiji koja čuva samu ljudsku egzistenciju.

### **Oslobađanje čovjeka od moralnih i društvenih uvjetovanosti**

**29.** Ovi temeljni preduvjeti, koliko god bili potrebni, nisu dostatni kako bi se zajamčio rast osobe u skladu s njezinim dostojanstvom. Iako je »Bog stvorio čovjeka razumnim, udijelivši mu dostojanstvo osobe obdarene inicijativom i gospodstvom nad svojim djelima« [46] s pogledom na dobro, slobodna volja često daje prednost zlu nego dobru. Stoga, treba osloboditi i ljudsku slobodu. U Poslanici Galaćanima, pišući da nas je »Krist oslobodio za slobodu« (Gal 5,1), sveti Pavao podsjeća na specifičnu zadaću svakog kršćanina na čijim plećima leži odgovornost oslobođenja koja se proteže na cijeli svijet (usp. Rim 8,19 sl.). To oslobođenje, koje proizlazi iz srca pojedinaca, širi se i pokazuje svoju čovječju snagu u svim odnosima.

**30.** Sloboda je prekrasan dar od Boga, čak i kada nas privlači svojom milošću, Bog to čini tako da naša sloboda nikada nije povrijeđena. Stoga bi bila ozbiljna pogreška misliti, daleko od Boga i njegove pomoći, da možemo biti slobodniji i posljedično tome da se osjećamo vrjednijima. Odvojena od svog Stvoritelja, naša će sloboda samo oslabiti i potamniti. Isto se događa i ako sloboda sebe zamišlja neovisnom o bilo kojoj referenci osim sebe same i ako svaki odnos s prethodnom istinom doživljava kao prijetnju. Kao posljedica toga, izostat će poštivanje slobode i dostojanstva

drugih. Papa Benedikt XVI. to je objasnio: »Volja koja smatra da je potpuno nesposobna tražiti istinu i dobro nema drugih objektivnih razloga ni motiva da djeluje osim onih koje joj nameću njezini trenutačni i prolazni interesi, ona nema neki ‚identitet‘ koji treba čuvati i izgrađivati pomoću doista slobodnih i svjesnih opredjeljenja. Ne može dakle tražiti poštivanje od strane drugih ‚volja‘, koje su i same otrgnute od vlastitog najdubljeg bića i koje zato mogu afirmirati druge ‚razloge‘ ili čak nijedan ‚razlog‘. Iluzija da će se u moralnom relativizmu naći ključ za mirni suživot je zapravo izvor podjela i nijekanja dostojanstva ljudskih bića.«[47]

**31.** Ne bi bilo realno afirmirati apstraktnu slobodu, slobodnu od bilo kakvog uvjetovanja, konteksta ili ograničenja. Umjesto toga, »ispravno korištenje osobne slobode zahtijeva precizne ekonomske, društvene, pravne, političke i kulturne uvjete«[48], koji često ostaju zanemareni. U tom smislu možemo reći da neki uživaju veću »slobodu« od drugih. Papa Franjo se posebno usredotočio na tu točku: »neki odrastaju u obiteljima s dobrim gospodarskim uvjetima, steknu solidno obrazovanje, ne znaju što je glad ili prirodno posjeduju velik talent. Njima sigurno neće trebati aktivna država i tražit će samo slobodu. Ali to se očito ne odnosi na osobu s invaliditetom, na one koji su rođeni u obiteljskom gnijezdu u kojem je vladala neimaština, na one koji nisu stekli kvalitetno obrazovanje ili koji imaju vrlo ograničen pristup odgovarajućoj zdravstvenoj zaštiti. Ako se društvo prvenstveno temelji na kriterijima slobodnog tržišta i učinkovitosti, za takve nema mjesta u njemu, a bratstvo u najboljem slučaju postaje romantični izraz.«[49] Stoga je bitno shvatiti da »oslobađanje od nepravde promiče slobodu i ljudsko dostojanstvo«[50] na svakoj razini i odnosu ljudskog djelovanja. Da bi autentična sloboda bila moguća, »moramo vratiti ljudsko dostojanstvo u središte i alternativne društvene strukture koje su nam potrebne da budu izgrađene na tom stupu«.[51] Slično tome, sloboda je često zasjenjena mnogim psihološkim, povijesnim, društvenim, obrazovnim i kulturnim uvjetovanostima. Stvarnu i povijesnu slobodu uvijek treba »osloboditi«. Također, moramo ponovno potvrditi temeljno pravo na vjersku slobodu.

**32.** Pritom je jasno da povijest čovječanstva pokazuje napredak u shvaćanju dostojanstva i slobode ljudi, no ne bez sjena i opasnosti zamršenosti. Dokaz za to je činjenica da postoji rastuća težnja – čak i pod kršćanskim utjecajem, koji nastavlja biti ferment čak i u sve više sekulariziranim društvima – da se iskorijeni rasizam, ropstvo, marginalizacija žena, djece, bolesnika i osoba s invaliditetom. Ali ovaj mukotrpan put daleko je od kraja.

#### **4. NEKE OZBILJNE POVREDE LJUDSKOG DOSTOJANSTVA**

**33.** U svjetlu dosadašnjih razmišljanja o ključnoj važnosti ljudskog dostojanstva, ovaj posljednji dio Deklaracije suočava se s nekim konkretnim i ozbiljnim povredama istog. Čini to u duhu crkvenog učiteljstva koje je našlo puni izraz u naučavanju posljednjih prvosvećenika, kao što je to već spomenuto. Primjerice, papa Franjo s jedne strane neumorno poziva na poštivanje ljudskog dostojanstva: »svako ljudsko biće

ima pravo na dostojanstven život i cjelovit razvoj, i nijedna država ne može poricati to temeljno pravo. Svaka osoba uživa to pravo, pa i ako nije posebno učinkovita, ako je rođena ili odrasla s ograničenjima; naime, to nikako ne umanjuje njezino neizmjerljivo dostojanstvo kao ljudske osobe, koje se ne temelji na okolnostima, nego na vrijednosti njegova bića. Ako se ovo osnovno načelo ne poštuje, nema budućnosti ni za bratstvo ni za opstanak čovječanstva.«[52] S druge strane, ne prestaje svima ukazivati i na konkretne povrede ljudskog dostojanstva u našem vremenu, pozivajući sve na skok odgovornosti i aktivnog zauzimanja.

**34.** Želeći ukazati na neke od brojnih i teških povreda ljudskog dostojanstva u suvremenom svijetu, možemo se u tom kontekstu prisjetiti učenja Drugog vatikanskog koncila. Treba priznati da je »što god se protivi samom životu – kao što su svakovrsna umorstva, genocidi, pobačaj, eutanazija te također svojevoljno samoubojstvo« protivno ljudskom dostojanstvu.[53] Također, naše dostojanstvo napada »sve što vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kao što su narušava integritet ljudske osobe, kao što su sakaćenja, tjelesna i moralna mučenja, psihološke prisile«. [54] I na kraju »sve što vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kao što su neljudski uvjeti života, proizvoljna uhićenja, deportacije, ropstvo, prostitucija, trgovanje bijelim robljem i mladima, pa čak i nedostojni uvjeti rada, u kojima se s radnicima ne postupa kao sa slobodnim i odgovornim osobama, nego kao s pukim sredstvima zarade.«[55] Ovdje je potrebno spomenuti i temu smrtne kazne[56]: potonja narušava neotuđivo dostojanstvo svake ljudske osobe u svim okolnostima. Naprotiv, mora se priznati da »odlučno odbacivanje smrtne kazne pokazuje u kojoj je mjeri moguće prepoznati neotuđivo dostojanstvo svakog čovjeka i prihvatiti da on ima svoje mjesto u ovom svijetu. Jer, ako ga ne uskraćujem najgorem od svih zločinaca, neću ga uskratiti nikome. Svima ću pružiti priliku da dijele ovaj planet sa mnom, unatoč svemu što nas može razdvojiti.«[57] Također, čini se prikladnim ponovno istaknuti dostojanstvo zatvorenika, koji su često prisiljeni živjeti u nedostojnim uvjetima, te da praksa mučenja prelazi sve granice dostojanstva svakog ljudskog bića, čak i ako je netko odgovoran i za teške zločine.

**35.** Ne pretendirajući na iscrpnosti, u nastavku skrećemo pozornost na neke ozbiljne povrede ljudskog dostojanstva koje su posebno aktualne.

### **Drama siromaštva**

**36.** Jedan od fenomena koji znatno pridonosi nijekanju dostojanstva mnogih ljudi je krajnje siromaštvo, koje je povezano s nejednakom raspodjelom bogatstva. Kao što je već naglasio sveti Ivan Pavao II., »jedna od najvećih nepravdi suvremenog svijeta jest u ovome: razmjerno je malo onih koji mnogo posjeduju, a mnogo je onih koji gotovo ništa ne posjeduju. To je nepravda loše raspodjele dobara i usluga prvotno namijenjenih svima.«[58] Nadalje, bilo bi iluzorno učiniti kratku razliku između »bogatih i siromašnih zemalja«; već je Benedikt XVI. priznao da »svjetsko bogatstvo raste u apsolutnom smislu, a razlike su sve veće. U bogatim zemljama osiromašuju se nove društvene kategorije i javljaju se novi oblici siromaštva. U siromašnijim podru-

čjima neke skupine uživaju u nekoj vrsti rastrošnog i konzumerističkog super-razvoja koji je u neprihvatljivoj suprotnosti s trajnim situacijama dehumanizirajućeg siromaštva. Nastavlja se ,skandal nejednakosti'«, [59] u kojem se dostojanstvo siromašnih dvostruko poriče, kako zbog nedostatka sredstava za zadovoljenje njihovih primarnih potreba, tako i zbog ravnodušnosti s kojom se prema njima odnose oni koji žive pored njih.

**37.** Stoga s papom Franjom moramo zaključiti da je »bogatstvo se povećalo, ali nema jednakosti, pa se tako ,rađaju novi oblici siromaštva'. Kad se kaže da je moderni svijet smanjio siromaštvo, to se mjeri koristeći kriterije iz nekih drugih razdoblja koji se ne mogu usporediti sa sadašnjom stvarnošću.« [60] Posljedično, siromaštvo se širi »može poprimiti razne oblike, poput opsjednutosti smanjenjem troškova rada, ne shvaćajući koje to ima ozbiljne posljedice jer nezaposlenost, kao izravna posljedica toga, proširuje granice siromaštva.« [61] Među tim »razornim učincima carstva novca« [62] mora se priznati da »nema goreg siromaštva od onog koje ljudima oduzima rad i dostojanstvo rada.« [63] Ako su neki rođeni u zemlji ili obitelji u kojoj imaju manje mogućnosti za razvoj, mora se priznati da je to u suprotnosti s njihovim dostojanstvom koje je potpuno isto kao i onih koji su rođeni u bogatoj obitelji ili državi. Svi smo odgovorni, iako u različitim stupnjevima, za ovu očiglednu nejednakost.

## Rat

**38.** Još jedna tragedija koja niječe ljudsko dostojanstvo je širenje rata, kako danas tako i u svim drugim vremenima: »ratovima, terorističkim napadima, rasnim ili vjerskim progonima i mnogim drugim kršenjima ljudskog dostojanstva [...] u mnogim dijelovima svijeta uzela su tolikoga maha da je to poprimilo značajke onoga što bi se moglo nazvati ,trećim svjetskim ratom u dijelovima'«. [64] Svojom brazdom razaranja i boli, rat kratkoročno i dugoročno napada ljudsko dostojanstvo: »Potvrđujući neotuđivo pravo na samoobranu, kao i odgovornost zaštite onih čija je egzistencija ugrožena, moramo priznati da je rat uvijek ,poraz čovječanstva'. Nijedan rat nije vrijedan suza majke koja je vidjela svoje dijete osakaćeno ili mrtvo; nijedan rat nije vrijedan gubitka života, čak ni jednog čovjeka, svetog bića, stvorenog na sliku i priliku Stvoritelja; nijedan rat nije vrijedan trovanja našeg zajedničkog doma; i nijedan rat nije vrijedan očaja onih koji su prisiljeni napustiti svoju domovinu i koji su ostali bez svoga doma i svih obiteljskih, prijateljskih, društvenih i kulturnih odnosa koji su se gradili ponekad i generacijama.« [65] Svi ratovi, samo zato što su u suprotnosti s ljudskim dostojanstvom, su »sukobi koji neće riješiti probleme, nego će ih povećati.« [66] To je još ozbiljnije u naše vrijeme, kada je postalo normalno da mnogi nevini civili stradavaju izvan bojišta.

**39.** Stoga Crkva i danas ne može, a da ne prihvati riječi papâ, ponavljajući sa svetim Pavlom VI.: »Jamais plusla guerre, jamais plusla guerre!« (»Nikada više rata, nikada više rata!«, op. prev.) [67], i tražeći, zajedno sa svetim Ivanom Pavlom II.: »... sve mo-

lim u ime Boga i u ime čovjeka. Ne ubijajte! Ne pripremajte ljudima razaranje i istrebljenje! Mislite na svoju braću koja trpe glad i bijedu! Poštujte svačiju slobodu i dostojanstvo!«[68] Upravo u naše vrijeme to je vapaj Crkve i cijelog čovječanstva. Na kraju, papa Franjo naglašava da »više ne možemo promatrati rat kao rješenje. S obzirom na tu činjenicu, danas je vrlo teško podržati racionalne kriterije koji su sazrijevali tijekom stoljeća da bi se govorilo o mogućem ‚pravednom ratu‘. Ne bi nikada više bilo rata!«[69] Budući da se čovječanstvo često vraća na iste greške iz prošlosti, »za izgradnju mira potrebno je odmaknuti se od logike legitimnosti rata.«[70] Intimni odnos koji postoji između vjere i ljudskog dostojanstva čini kontradiktornim to što je rat utemeljen na vjerskim uvjerenjima: »Oni koji se pozivaju na Božje ime da opravdaju terorizam, nasilje i rat ne slijede Božji put: rat u ime vjere je rat protiv same religije.«[71]

### **Muke migranata**

**40.** Migranti su među prvim žrtvama mnogih oblika siromaštva. Ne samo da im je uskraćeno dostojanstvo u njihovim zemljama[72], nego su i njihovi životi dovedeni u opasnost jer više nemaju sredstava za stvaranje obitelji, rad ili prehranu.[73] Nakon što uđu u zemlje koje bi trebale imati mogućnost primiti ih, »na migrante se gleda kao na one koji nisu dovoljno vrijedni sudjelovati u životu društva poput svih drugih, a zaboravlja se da oni posjeduju isto intrinzično dostojanstvo kao svaka druga osoba [...] Nitko nikada neće otvoreno poreći da nisu ljudi, ali u praksi, svojim odlukama i načinom na koji se prema njima postupa, pokazuje se da ih se smatra manje vrijednima, manje važnima, manje ljudima.«[74] Stoga je hitno uvijek imati na umu da je »svaki migrant ljudska osoba koja, kao takva, posjeduje neotuđiva temeljna prava koja moraju poštivati svi i u svakoj situaciji.«[75] Takvo prihvaćanje važan je i značajan način obrane »neotuđivog dostojanstva svake ljudske osobe bez obzira na podrijetlo, boju kože ili vjeru.«[76]

### **Trgovanje ljudima**

**41.** Trgovanje ljudima također se mora smatrati ozbiljnom povredom ljudskog dostojanstva.[77] To nije nova povreda, ali njegov razvoj poprima tragične dimenzije koje su svima vidljive, pa ju je papa Franjo posebno oštro osudio: »Ponavljam da je ‚trgovina ljudima‘ neplemenita aktivnost, sramota za naša društva koja tvrde da su civilizirana! Izrabljivači i klijenti na svim razinama trebali bi ozbiljno ispitati sami sebe i pred Bogom! Crkva danas obnavlja svoj snažan apel kako bi dostojanstvo i središnje mjesto svake osobe uvijek bili zaštićeni, uz poštovanje temeljnih prava, kako je naglašeno u njezinom socijalnom nauku, prava za koja traži da se doista prošire ondje gdje nisu priznata milijunima muškaraca i žena na svim kontinentima. U svijetu u kojem se puno govori o pravima, koliko je samo puta pogaženo ljudsko dostojanstvo! U svijetu u kojem se toliko priča o pravima, čini se da je novac jedini taj koji ih ima.«[78]

**42.** Zbog toga Crkva i čovječanstvo ne smiju odustati od borbe protiv pojava kao što su »trgovina ljudskim organima i tkivima, seksualno iskorištavanje dječaka i djevojčica, ropski rad, uključujući i prostituciju, trgovina drogom i oružjem, terorizam i organizirani međunarodni kriminal. Red veličine ovih situacija i broj nevinih života koji su u to uključeni takvi su da moramo izbjeći svako iskušenje da padnemo u deklamatorski nominalizam s umirujućim učinkom na savjesti. Moramo osigurati da naše institucije budu uistinu učinkovite u borbi protiv svih ovih pošasti.«[79] Suočeni s tako raznolikim i brutalnim oblicima negiranja ljudskog dostojanstva, potrebno je sve više biti svjestan da je »trgovina ljudima zločin protiv čovječnosti«[80]. Ona u biti negira ljudsko dostojanstvo na najmanje dva načina: »trgovanje ljudima oskvrnjuje ljudskost žrtve, vrijeđajući tako njezinu slobodu i dostojanstvo. Ali, u isto vrijeme, ona dehumanizira i one koji to provode.«[81]

### **Seksualno zlostavljanje**

**43.** Duboko dostojanstvo, svojstveno čovjeku u cijelosti njegove duše i tijela, također nam omogućava i da razumijemo zašto svako spolno zlostavljanje ostavlja duboke ožiljke u srcima onih koji ga trpe: naime, oni se osjećaju povrijeđenim u svom ljudskom dostojanstvu. To su »patnje koje mogu trajati cijeli život i koje nikakva količina kajanja ne može izliječiti. Ta je pojava raširena u društvu, pogađa i Crkvu te predstavlja ozbiljnu zapreku njezinu poslanju.«[82] Otuda i predanost koju se nastavlja provoditi kako bi se stalo na kraj svakoj vrsti zlostavljanja, počevši iznutra.

### **Nasilje nad ženama**

**44.** Nasilje nad ženama je globalni skandal, koji se sve više prepoznaje. Ako se riječima priznaje jednako dostojanstvo žena, u nekim zemljama su nejednakosti između žena i muškaraca vrlo ozbiljne, a čak i u najrazvijenijim i najdemokratskijim zemljama konkretna društvena stvarnost svjedoči o tome da se ženama često ne priznaje isto dostojanstvo kao muškarcima. Papa Franjo naglašava ovu činjenicu kada kaže da su »društva širom svijeta daleko od toga da se organiziraju na način da jasno odražavaju kako žene imaju potpuno jednako dostojanstvo i prava kao i muškarci. Riječi govore jedno, ali odluke i stvarnost gromoglasno prenose drugu poruku. Činjenica je da su ,dvostruko siromašne žene koje trpe isključivanje, zlostavljanje i nasilje, jer su često manje sposobne braniti svoja prava'.«[83]

**45.** Već je sveti Ivan Pavao II. priznao da »još mnogo treba učiniti da biti žena i majka ne uključuje i diskriminaciju. Žurno je posvuda postići djelotvornu jednakost prava osobe i stoga jednaku plaću za jednaki rad, zaštitu majke radnice, pravedno napredovanje u službi, jednakost bračnih drugova u bračnome pravu, priznanje svega što je povezano s građanskim pravima i dužnostima u demokratskom poretku.«[84] Nejednakosti u ovim pogledima su različiti oblici nasilja. Također je podsjetio kako je »pravi je čas za odlučnu osudu svih oblika spolnoga nasilja kojemu su često podvrgnute žene. Kad je o tome riječ, treba promicati prikladna zakonska sredstva obrane. U ime poštovanja osobe dužni smo optuživati proširenu kulturu uživanja i trgovanja



koja promiče sustavnu zloporabu spolnosti, navodeći i sasvim mlade djevojke da upadnu u vrtlog pokvarenosti stavljajući tijelo na prodaju.«[85] Među oblicima nasilja nad ženama, kako ne spomenuti prisilni pobačaj, koji pogađa i majku i dijete, i to često kako bi se zadovoljila sebičnost muškaraca? I kako ne spomenuti poligamiju koja je – kako nas podsjeća Katekizam Katoličke Crkve – protivna jednakom dostojanstvu žena i muškaraca, a također je protivna »bračnoj ljubavi koja je jedinstvena i isključiva«?[86]

**46.** U ovom kontekstu nasilja nad ženama, fenomen femicida ne može se dovoljno osuditi. Na tom planu obveza cijele međunarodne zajednice mora biti kompaktna i konkretna, kao što je to ponovio papa Franjo: »Ljubav prema Mariji mora nam pomoći da stvorimo stavove priznanja i zahvalnosti prema ženama, prema našim majkama i bakama koje su oslonac u životu naših gradova. Gotovo uvijek žive u tišini. To je tišina i snaga nade. Hvala vam za vaše svjedočanstvo! [...] Ali gledajući majke i bake, želim vas pozvati da se borite protiv pošasti koja pogađa naš američki kontinent: brojni slučajevi femicida. A postoje i mnoge situacije nasilja o kojima se šuti iza mnogih zidova. Pozivam vas da se borite protiv ovog izvora patnje tražeći promicanje zakonodavstva i kulture odbacivanja svih oblika nasilja.«[87]

## Abortus

**47.** Crkva ne prestaje ponavljati da »dostojanstvo svakoga čovjeka ima nutarnji karakter i da ono počinje od trenutka njegova začeca i traje do njegove prirodne smrti. Upravo je potvrda takvog dostojanstva neizostavan preduvjet za zaštitu osobnog i društvenog postojanja, a također i nužan uvjet za ostvarenje bratstva i društvenog prijateljstva među svim narodima na zemlji.«[88] Na temelju te nematerijalne vrijednosti ljudskog života, crkveno se učiteljstvo uvijek izjašnjavalo protiv pobačaja. U tom pogledu sveti Ivan Pavao II. piše: »Među svim zločinima koje čovjek protiv života može učiniti, hotimični pobačaj predstavlja obilježja koja ga čine posebno teškim i svakako otklonjivim. [...] Ali danas, u svijesti mnogih, opažanje njegove težine postupno je izbljedilo. Prihvatanje pobačaja u mentalitetu, u ponašanju i samom zakonu govorljiv je znak vrlo opasne krize moralnog osjećaja, koji postaje sve nesposobniji da razlikuje dobro i zlo, čak i kad je u pitanju osnovno pravo na život. Pred tako teškim stanjem potrebno je više nego ikad hrabro pogledati istini u lice i stvari nazvati njihovim imenom, bez popuštanja kompromisima mode ili napasti samoočmane. U vezi s time jasno odjekuje prijekor Proroka: ‚Jao onima koji zlo dobrom nazivaju, a dobro zlom, koji od tame svjetlost prave, a od svjetlosti tamu‘ (Iz 5,20). Baš u slučaju pobačaja bilježi se širenje određene dvosmislene terminologije, kao što je ‚prekid trudnoće‘, koja joj nastoji sakriti pravu narav i ublažiti je u javnom mnijenju. Možda je sam taj jezični fenomen znak uznemirenosti savjesti. Ali nijedna riječ ne može učiniti da bi se promijenilo stanje stvari: hotimični pobačaj, kako god se izvrši, namjerno je i izravno ubojstvo ljudskog bića u početnoj fazi njegova postojanja, tj. između začeca i rođenja.«[89] Nerođena djeca su tako »najbespomoćnija i najnevinija od svih. Danas se čine napori da im se zaniječe ljudsko dostojanstvo kako

bi se s njima moglo činiti što god se hoće, oduzimajući im život i donoseći takve zakone kako nitko tome ne bi mogao stati na put.«[90] Stoga se mora reći sa svom snagom i jasnoćom, čak i u naše vrijeme, da je »ta obrana života nerođenoga duboko povezana s obranom svih drugih ljudskih prava. Ona uključuje uvjerenje da je ljudsko biće uvijek sveto i nepovredivo, u svakoj situaciji i na svakom stupnju razvoja. Ljudsko je biće samo po sebi cilj, a nikada sredstvo za rješavanje ostalih problema. Ako tog uvjerenja nestane, isto će zadesiti i čvrste i stalne temelje za obranu ljudskih prava, koja će tako postati žrtvom prolaznih hirova trenutačnih moćnika. I sâm je razum dovoljan da se shvati nepovredivo dostojanstvo svakoga ljudskog života, ali ako to promatramo također sa stajališta vjere, svaka povreda osobnog dostojanstva ljudskog bića vapi za osvetom pred Božjim licem i zapravo je uvreda čovjekova za Stvoritelja«[91].« Velikodušno i hrabro zalaganje svete Terezije iz Kolkate za obranu svakog začetoj djeteta zaslužuje da je se ovdje prisjetimo.

### **Surogat-majčinstvo**

**48.** Također, Crkva zauzima stav i protiv prakse surogat-majčinstva, kroz koje dijete, neizmjerljivo vrijedno, postaje puki objekt. U tom pogledu jedinstvene su i jasne riječi pape Franje: »Put do mira zahtijeva poštovanje života, svakog ljudskog života, počevši od života nerođenog djeteta u majčinoj utrobi, koje se ne smije pobaciti, niti ono smije postati predmetom trgovine. S tim u vezi, smatram da je praksa tzv. surogat-majčinstva vrijedna žaljenja, jer ozbiljno šteti dostojanstvu žene i njezina djeteta. Temelji se na iskorištavanju situacije materijalne potrebe majke. Dijete je uvijek dar, a nikad predmet ugovora. Stoga se nadam da će se međunarodna zajednica obvezati da zabrani ovu praksu na sveopćoj razini.«[92]

**49.** Prije svega, praksa surogat-majčinstva narušava dostojanstvo djeteta. Zapravo, svako dijete, od trenutka začeca, rođenja i onda odrastanja kao dječak ili djevojčica, postajući odraslom osobom, posjeduje nematerijalno dostojanstvo koje je jasno izraženo, iako na jedinstven i diferenciran način, u svakoj fazi njegova ili njezina života. Stoga dijete ima pravo, na temelju svog neotuđivog dostojanstva, na potpuno ljudsko, a ne umjetno izazvano podrijetlo, te ima pravo primiti dar života koji u isto vrijeme očituje i dostojanstvo darivatelja i primatelja. Nadalje, priznanje ljudskog dostojanstva uključuje i priznanje dostojanstva bračne zajednice i ljudskog rađanja u svim njegovim dimenzijama. U tom smjeru, legitimna želja za rađanjem djeteta ne može se transformirati u »pravo na dijete« koje ne poštuje dostojanstvo samog djeteta kao primatelja besplatnog dara života.[93]

**50.** Praksom surogat-majčinstva ujedno se narušava i dostojanstvo same žene koja je na to prisiljena ili mu se odlučuje slobodno podložiti. Ovom praksom žena se odvajala od djeteta koje je raslo u njoj i postaje jednostavnim sredstvom koje je podređeno dobiti ili proizvoljnoj želji drugih. To je na svaki način u suprotnosti s temeljnim dostojanstvom svake osobe i njezinim pravom da uvijek bude priznata za sebe, a nikada kao instrument za drugoga.

## Eutanazija i potpomognuto samoubojstvo

**51.** Postoji poseban slučaj povrede ljudskog dostojanstva, o kojem se sve više šuti, ali koji dobiva sve više na značenju. Predstavlja neobičnost korištenja neispravnog pojma ljudskog dostojanstva kako bi ga se okrenulo protiv samog života. Ova greška, danas vrlo česta, dolazi do izražaja kada govorimo o eutanaziji. Na primjer, zakoni koji priznaju mogućnost eutanazije ili potpomognutog samoubojstva ponekad se nazivaju zakonima o »dostojanstvenoj smrti«. Ideja da su eutanazija ili potpomognuto samoubojstvo u skladu s poštovanjem ljudskog dostojanstva vrlo je raširena. Suočeni s ovom činjenicom, potrebno je snažno ponoviti da patnja ne uzrokuje gubitak dostojanstva bolesnika koje mu je vlastito i neotuđivo, već može postati prilika i za jačanje veza međusobne pripadnosti, ali i za jačanje svijesti o dragocjenosti svake osobe za cijelo čovječanstvo.

**52.** Svakako da dostojanstvo pacijenta u kritičnim ili terminalnim stanjima zahtijeva odgovarajuće i potrebne napore svih kako bi se ublažila pacijentova patnja odgovarajućom palijativnom skrbi i izbjegavanjem bilo kakvog terapijskog bijesa ili nerazmjerne intervencije. Ova njega odgovara na »stalnu dužnost razumijevanja pacijentovih potreba: potrebe za pomoći, ublažavanje boli, emocionalne, afektivne i duhovne potrebe.«[94] Ali takav je napor posve drugačiji, čak štoviše protivan je odluci da se pod teretom patnje eliminiira vlastiti ili tuđi život. Ljudski život, čak i u teškim uvjetima, nositelj je dostojanstva koje se uvijek mora poštovati, koje se ne može izgubiti i čije poštovanje ostaje bezuvjetno. Zapravo, ne postoje uvjeti u kojima ljudski život prestaje biti vrijedan takvog dostojanstva i stoga ne može biti potisnut: »život ima isto dostojanstvo i istu vrijednost za svakoga: poštovanje života drugih isto je ono što se duguje vlastitom životu«[95]. Dakle, pomaganje samoubojci da bi si oduzeo život je objektivna prekršaj protiv dostojanstva osobe koja to traži, pa makar mu se time i ispunjava želja: »Moramo pratiti prema smrt, a ne ju uzrokovati ili pomagati bilo koji oblik samoubojstva. Sjećam se da pravo na brigu i briga za sve uvijek mora biti prioritet, tako da najslabiji, osobito stariji i bolesni, nikada ne budu odbačeni. Život je pravo, a ne smrt, koja se mora prihvatiti, a ne da se njome upravlja. A ovo se etičko načelo tiče svih, ne samo kršćana ili vjernika.«[96] Kao što je već spomenuto, dostojanstvo svakoga, ma kako netko bio slab ili u patnji, podrazumijeva da svi imaju dostojanstvo.

## Odbacivanje osoba s invaliditetom

**53.** Jedan od kriterija za provjeru stvarne pozornosti dostojanstvu svakog pojedinca je, očito, pomoć koja se pruža onima u najnepovoljnijem položaju. Naše se vrijeme, nažalost, ne ističe mnogo po toj brizi: istina, kultura otpada se nameće sama od sebe. Kako bi se suprotstavilo ovoj tendenciji[97], stanje onih koji se nalaze u situaciji tjelesnog ili mentalnog nedostatka zaslužuje posebnu pažnju i brigu. Ovo stanje posebne ranjivosti[98], tako relevantno u evanđeljima, univerzalno propituje što znači biti osoba, počevši od stanja nekog oštećenja ili invaliditeta. Također, pitanje ljudske nesavršenosti ima jasne implikacije sa sociokulturnog gledišta, s obzirom na

to da u nekim kulturama osobe s invaliditetom ponekad trpe marginalizaciju, ako ne i potlačenost, tako što ih se tretira kao prave »odbačene osobe«. U stvarnosti, svaka osoba, bez obzira na stanje ranjivosti u kojem se nalazila, dobiva svoje dostojanstvo samom činjenicom da je željena i od Boga ljubljena. Zbog toga treba što više poticati i koliko god je to moguće, da se oni koji su na neki način obilježeni krhkošću ili invaliditetom, aktivno uključuju i sudjeluju u društvenom i crkvenom životu.[99]

54. U široj perspektivi, treba imati na umu da je »ljubav, koja je srž duha politike, uvijek je ljubav u kojoj se daje prednost posljednjima, a koja se krije u pozadini svega onoga što se čini za njih [...] ,Briga za one koji su u potrebi zahtijeva snagu i nježnost, trud i velikodušnost usred funkcionalističkog i privatističkoga modela koji nezaobilazno vode u kulturu odbacivanja. [...] To znači preuzeti odgovornost za sadašnje situacije krajnje marginaliziranost i tjeskobe te biti sposoban pomazati tu sadašnjost uljem dostojanstva.' Na taj način će se zasigurno pokrenuti intenzivno djelovanje, jer ,mora se poduzeti sve za zaštitu statusa i dostojanstva ljudske osobe'.«[100]

### **Rodna teorija**

55. Prije svega, Crkva želi »potvrditi da svaku osobu, bez obzira na njezinu seksualnu sklonost, treba poštivati u njezinu dostojanstvu i prihvaćati ju s poštovanjem, te treba pomnjivo izbjegavati ,svaki znak nepravedne diskriminacije', posebice bilo koji oblik agresije i nasilja.«[101] Zbog toga, činjenica da je u nekim mjestima nemali broj ljudi zatvoren, mučen i čak lišen životnih dobara, isključivo zbog svoje seksualne sklonosti, mora se osuditi kao ona koja je protivna ljudskom dostojanstvu.

56. U isto vrijeme, Crkva ističe ključna kritična pitanja s obzirom na rodnu teoriju. U tom je smislu papa Franjo podsjetio: »Put do mira zahtijeva poštivanje ljudskih prava, prema onoj jednostavnoj, ali jasnoj formulaciji sadržanoj u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima, čiju smo 75. obljetnicu nedavno proslavili. To su racionalno očita i općeprihvaćena načela. Nažalost, pokušaji zadnjih desetljeća da se uvedu nova prava, nedosljedna izvorno definiranim pravima i koja nisu uvijek prihvatljiva, doveli su do ideoloških kolonizacija među kojima središnju ulogu ima rodna teorija, što je vrlo opasno, jer briše razlike u zahtjevu da svi budu jednaki.«[102]

57. Što se tiče rodne teorije, o čijoj se znanstvenoj dosljednosti vode mnoge rasprave u zajednici stručnjaka, Crkva podsjeća da je ljudski život, u svim svojim sastavnicama, tjelesnim i duhovnim, Božji dar, koji treba prihvatiti sa zahvalnošću i kojega treba staviti u službu dobra. Htjeti raspolagati samim sobom, kako to propisuje rodna teorija, bez obzira na ovu temeljnu istinu ljudskog života kao dara, ne znači ništa drugo nego pokleknuti pred drevnom kušnjom ljudskog bića koje postaje bogom i tako ulazi u natjecanje s pravim Bogom ljubavi kojeg nam objavljuje Evanđelje.

58. Drugo opažanje u vezi s rodnom teorijom je i ono da ona želi zaniijekati najveću moguću razliku između živih bića: onu spolnu. Ova temeljna razlika, ne samo da je najveća zamisliva, već je najljepša i najsnažnija: ona postiže, u paru muškarac–žena,

najdivniju uzajamnost i stoga je izvor čuda koje nas ne prestaje iznenađivati: dolaska novih ljudi na svijet.

**59.** U tom smislu, poštivanje vlastitog tijela i tijela drugih je bitno u suočavanju s proliferacijom i zahtjevima za novim pravima koje promiče rodna teorija. Ta ideologija »zamišlja društvo bez razlika između spolova, čime dokida sam antropološki temelj obitelji«[103]. Stoga postaje neprihvatljivo da se »neke od tih ideologija, koje teže odgovoriti na određene, katkad neshvatljive težnje, nastoje nametnuti kao neko jednoulje koje određuje također kako treba odgajati djecu. Ne smije se zaboraviti da se biološki spol (sex) i društveno-kulturna uloga spola (gender) mogu razlučiti, ali ne i odijeliti.«[104] Stoga se moraju odbaciti svi oni pokušaji koji zamagljuju upućivanje na neuklonjivu spolnu razliku između muškarca i žene: »ne možemo odvojiti ono što je muško i ono što je žensko iz Božjeg djela stvaranja, koje prethodi svim našim odlukama i iskustvima, i gdje postoje biološki elementi koje je nemoguće ignorirati.«[105] Svaki čovjek, tek kada može prepoznati i prihvatiti tu različitost uzajamnosti, postaje sposoban u potpunosti otkriti sebe, svoje dostojanstvo i svoj identitet.

### **Promjena spola**

**60.** Dostojanstvo tijela ne može se smatrati nižim od dostojanstva osobe kao takve. Katekizam Katoličke Crkve jasno nas poziva da prepoznamo kako »ljudsko tijelo ima udjela u dostojanstvu ‚slike Božje‘.«[106] Takva istina zaslužuje da ju se posebno spomenemo kada je u pitanju promjena spola. Čovjek je neodvojivo sastavljen od tijela i duše, a tijelo je životno mjesto u kojem se nutrina duše razvija i očituje, također i kroz mrežu međusobnih odnosa. Konstituirajući čovjekovo biće, duša i tijelo sudjeluju u onom dostojanstvu koje karakterizira svakog čovjeka.[107] U tom smislu treba imati na umu da ljudsko tijelo sudjeluje u dostojanstvu osobe, s obzirom na to da je obdareno osobnim značenjima, osobito u svom spolnom stanju.[108] Zapravo, u tijelu se svaka osoba prepoznaje kao stvorena od strane drugih, a kroz svoje tijelo muškarac i žena mogu uspostaviti odnos pun ljubavi koji je sposoban rađati druge ljude. O potrebi poštivanja prirodnog poretka osobe, papa Franjo uči da je »stvaranje prije nas i mora biti primljeno kao dar. Istodobno, pozvani smo čuvati naše čovječstvo, a to znači, prije svega, prihvatiti ga i poštovati takvo kakvo je stvoreno.«[109] Iz ovoga slijedi da svaka operacija promjene spola, u pravilu, riskira ugrožavanje jedinstvenog dostojanstva koje je osoba dobila od trenutka začeca. To ne znači isključiti mogućnost da osoba, koja pati od genitalnih anomalija koje su već vidljive pri rođenju ili se razviju naknadno, zatraži liječničku pomoć kako bi se te anomalije riješile. U ovom slučaju, intervencija ne bi predstavljala promjenu spola u smislu koji je ovdje naveden.

## Digitalno nasilje

**61.** Napredak digitalnih tehnologija, koje nude i brojne mogućnosti za promicanje ljudskog dostojanstva, sve više dovodi do stvaranja svijeta u kojem rastu iskorištavanje, isključivanje i nasilje, što može završiti povredom ljudskog dostojanstva. Razmislite o tome kako je lako, putem ovih sredstava, ugroziti nečiji dobar glas lažnim vijestima i klevetama. Papa Franjo po tom pitanju ističe da »nije nikako dobro pobrkati komunikaciju s pukim virtualnim kontaktom. Naime, digitalno okruženje također je područje samoće, manipulacije, izrabljivanja i nasilja, pa sve do krajnosti koju predstavlja tamna strana interneta (dark web). Digitalni mediji mogu ljude izložiti opasnosti ovisnosti, izolacije i postepenog gubitka doticaja s konkretnom stvarnošću, onemogućujući razvoj autentičnih međuljudskih odnosa. Putem društvenih medija šire se novi oblici nasilja, primjerice zlostavljanje preko interneta (cyberbullying). Internet je također kanal za širenje pornografije i izrabljivanja osoba u seksualne svrhe ili kroz kockanje.«[110] I na taj način, ondje gdje mogućnosti povezivanja rastu, paradoksalno se događa da svatko sve više ostaje sam i postaje siromašan u međuljudskim odnosima: »u digitalnoj komunikaciji želi se pokazati sve, a svaki pojedinac postaje izložen pogledima koji ga prekapaju, ogole i izlažu javnosti, često uz anonimnom obliku. Poštovanje druge osobe potpuno se urušava i tako da dok istodobno tog čovjeka odgurujem od sebe, ignoriram ga i držim na distanci, mogu bez imalo srama zavirivati u svaki detalj njegova života.«[111] Takvi trendovi predstavljaju tamnu stranu digitalnog napretka.

**62.** Iz ove perspektive, ako tehnologija treba služiti ljudskom dostojanstvu, a ne da mu šteti, i ako želi promicati mir, a ne nasilje, ljudska zajednica mora biti proaktivna u rješavanju ovih trendova poštujući ljudsko dostojanstvo promičući dobrotu: »u ovom globaliziranom svijetu, mediji nam mogu pomoći osjetiti se bliže jedni drugima i stvoriti nov osjećaj jedinstva ljudske obitelji koji potiče na solidarnost i ozbiljno zauzimanje za dostojanstveniji život. [...] Mediji nam u tome mogu uvelike pomoći, pogotovo danas, kada su mreže komunikacije dosegle neslućeni napredak. Internet na poseban način pruža goleme mogućnosti susreta i solidarnosti među svima. To je zaista dobro, to je Božji dar.' Ipak, prijeko je potrebno neprestano provjeravati vode li nas sadašnji oblici komunikacije zbiljski do velikodušnoga susreta, iskrenoga traženja pune istine, do služenja, blizine s najmanjima, do zalaganja oko izgrađivanja općega dobra.«[112]

## Zaključak

**63.** Prigodom 75. obljetnice proglašenja Opće deklaracije o ljudskim pravima (1948.), papa Franjo ponovio je da je taj dokument »kao glavna cesta, na kojoj je učinjeno mnogo koraka naprijed, ali mnoge tek treba učiniti, a nažalost ponekad idemo i unatrag. Predano zalaganje za ljudska prava nikada nije završeno! U tom pogledu,

izražavam svoju blizinu svima onima koji se, bez busanja u prsa, u konkretnoj svakodnevici, bore i plaćaju osobnu cijenu za obranu prava onih koji ne kotiraju visoko na društvenoj ljestvici.«[113]

**64.** U tom duhu Crkva gorljivo potiče da se ovom Deklaracijom stavi poštivanje dostojanstva ljudske osobe u svim okolnostima u središte zalaganja za opće dobro i svakog pravnog sustava. Poštivanje dostojanstva svakoga i svih je bitna osnova za samo postojanje svakog društva koje tvrdi da je utemeljeno na pravednim pravima, a ne na snazi moći. Temeljna ljudska prava podupiru se na temelju priznanja ljudskog dostojanstva, koje prethodi i utemeljuje svaki građanski suživot.[114]

**65.** Stoga, svaka pojedina osoba, i u isto vrijeme svaka ljudska zajednica, imaju zadaću konkretno i djelotvorno ostvarivati ljudsko dostojanstvo, a države imaju odgovornost ne samo da ga štite, nego i da jamče potrebne uvjete da se ono može razvijati u cjelovitom promicanju ljudske osobe: »u političkom djelovanju treba imati na umu da ,bez obzira na njezin vanjski izgled, svaka je osoba neizmjerljivo sveta i zaslužuje našu ljubav i naše predanje«.[115]

**66.** I danas, nalazeći se pred tolikim povredama ljudskog dostojanstva koje ozbiljno prijete budućnosti čovječanstva, Crkva potiče promicanje dostojanstva svake osobe bez obzira na njezine fizičke, psihičke, kulturne, društvene i vjerske kvalitete. Ona to čini s nadom, sigurna u snagu koja izvire iz uskrslog Krista, koji je u potpunosti objavio cjelovito dostojanstvo svakog muškarca i svake žene. Ta sigurnost postaje apel u riječima pape Franje: »Svakog čovjeka diljem svijeta pozivam da ne zaboravi to svoje dostojanstvo, koje mu nitko nema pravo oduzeti.«[116]

Rimski prvosvećenik Franjo, u audijenciji dolje potpisanom prefektu zajedno s tajnikom Doktrinarnog odjela Dikasterija za nauk vjere, 25. ožujka 2024., odobrio je ovu Deklaraciju, potvrđenu na Redovitoj sjednici ovog Dikasterija 28. veljače 2024., te naložio njezinu objavu.

Dano u Rimu, u sjedištu Dikasterija za nauk vjere, 2. travnja 2024., na 19. obljetnicu smrti svetog Ivana Pavla II.

*Víctor Manuel Kard. Fernández, Prefekt  
Mons. Armando Matteo, Tajnik Doktrinarnog odjela*

Na audijenciji dana 25. ožujka 2024.

Papa FRANJO

[1] Sv. Ivan Pavao II., Angelus s osobama s invaliditetom u katedrali u Osnabrückeru (16. studenoga 1980.): *Insegnamenti* III/2 (1980.), 1232.

[2] Franjo, *Apostolska pobudnica Laudate Deum* (4. listopada 2023.), br. 39: *L'Osservatore Romano* (4. listopada 2023.), III.

[3] Ujedinjeni narodi 1948. godine usvojili su Opću deklaraciju o ljudskim pravima u trideset članaka. Riječ dostojanstvo pojavljuje se pet puta u ključnim točkama: u prvim riječima preambule i u prvoj rečenici prvoga članka. To je dostojanstvo proglašeno »svojtvenim svim članovima ljudske obitelji« (Preambula) i »sva su ljudska bića rođena slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima« (Članak 1).

- [4] Obračajući pozornost samo na moderno doba, vidimo kako je Crkva progresivno naglašavala važnost ljudskog dostojanstva. Tema je posebno obrađena u enciklici pape Leona XIII. *Rerum novarum* (1891.), u enciklici pape Pija XI. *Quadragesimo anno* (1931.) i u Govoru pape Pija XII. prigodom kongresa Talijanske katoličke udruge primalja (1951.). Kasnije je Drugi vatikanski koncil posebno istražio ovu temu: posvetio joj je čitav jedan dokument, Deklaraciju *Dignitatis humanae* (1965.) i razmatra o ljudskoj slobodi u *Pastoralnoj konstituciji Gaudium et spes* (1965.).
- [5] Sv. Pavao VI., Opća audijencija (4. rujna 1968.): Insegnamenti VI (1968.), 886.
- [6] Sv. Ivan Pavo II., *Govor na Trećoj latinskoameričkoj biskupskoj konferenciji* (28. siječnja 1979.), III.1-2: Insegnamenti II/1 (1979.), 202-203.
- [7] Benedikt XVI., *Govor članovima Generalne skupštine Papinske akademije za život*, (13. veljače 2010.): Insegnamenti VI/1 (2011.), 218.
- [8] Benedikt XVI., *Govor članovima udruženja Banke za razvoj Vijeća Europe* (12. siječnja 2010.): Insegnamenti VI/1 (2011.), 912-913.
- [9] Franjo, *Apostoska pobudnica Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), br. 178: AAS 105 (2013.), 1094, tamo se citat Sv. Ivan Pavao II., *Angelus s osobama s invaliditetom u katedrali u Osnabrücku* (16. studenoga 1980.): Insegnamenti III/2 (1980.), 1232.
- [10] Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 8: AAS 112 (2020.), 971.
- [11] Ibidem, br. 277: AAS 112 (2020.), 1069.
- [12] Ibidem, br. 213: AAS 112 (2020.), 1045.
- [13] Ibidem, br. 213: AAS 112 (2020.), 1045, citat: Franjo, *Poruka sudionicima međunarodne konferencije Čovjekova prava u sadašnjem svijetu: postignuća, propusti, negiranja* (10. prosinca 2018.): L'Osservatore Romano (10-11. prosinca 2018.), 8.
- [14] Deklaracija Ujedinjenih naroda iz 1948. slijedila je i razradila Međunarodni pakt Ujedinjenih naroda o građanskim i političkim pravima iz 1966. i Završni akt Konferencije o sigurnosti i suradnji u Europi iz 1975. godine.
- [15] Usp. Međunarodna teološka komisija, *Dostojanstvo i prava ljudske osobe* (1983.), Uvod, 3. Kompendij katoličkog učenja o ljudskom dostojanstvu nalazi se u Katekizmu Katoličke Crkve, u poglavlju pod naslovom »Dostojanstvo ljudske osobe«, br. 1700-1876.
- [16] Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 22: AAS 112 (2020.), 976.
- [17] Boecije, *Contra Eutychem et Nestorium*, c. 3: PL 64, 1344: »persona est rationalis naturae individua substantia«; usp. Sv. Bonaventura, In I Sent., d. 25, a. 1, q. 2; Sv. Toma Akvinski, *Summa Theologiae*, I, q. 29, a. 1, resp.
- [18] Budući da ova Deklaracija zbog kratkoće ne može iscrpiti temu o pojmu dostojanstva, ovdje samo kao primjer spominjemo tzv. klasičnu grčku i rimsku kulturu kao referentnu točku za prvo kršćansko filozofsko i teološko promišljanje.
- [19] Usp. npr. Ciceron, *De Officiis* I, 105-106: »Sed pertinet ad omnem officii quaestionem semper in promptu habere, quantum natura hominis pecudibus reliquisque beluis anteceditat [...] Atque etiam si considerare volumus, quae sit in natura excellentia et dignitas, intellegemus, quam sit turpe diffluere luxuria et delicate ac molliter vivere quamque honestum parce, continenter, severe, sobrie« (Scriptorum Latinorum Bibliotheca Oxoniensis, ur. M. Winterbottom, Oxford 1994., 43). Prijevod na hrvatski glasio bi: »Ali bitno je za svako pitanje o dužnosti držati pred očima koliko je čovjek po prirodi superiorniji od stoke i drugih životinja [...] I samo ako budemo li imali na umu superiornost i dostojanstvo naše prirode, shvatit ćemo koliko je teško prepustiti se pretjeranosti i životu u bogatstvu i raskoši, i koliko je ispravnije živjeti u štedljivosti, samozatajnosti, jednostavnosti i sabranosti.«
- [20] Usp. Sv. Pavao VI., *Govor prigodom hodočašću u Svetu zemlju: Posjet bazilici Navještenja u Nazaretu* (5. siječnja 1964.): AAS 56 (1964.), 166-170.
- [21] Između nebrojenih referenci, usp. npr. Sv. Klement Rimski, 1Clem. 33, 4s: PG 1,273; Teofil Antiohijski, Ad. Aut. I, 4: PG 6, 1029; Sv. Klement Aleksandrijski, Strom. III, 42, 5-6: PG 8, 1145; Ibidem, VI, 72, 2: PG 9, 293; Sv. Irenej, Adv. Haer. V, 6, 1: PG 7, 1137-1138; Origen, De princ. III, 6,1: PG 11, 333; Sv. Augustin, De Gen. ad lit. VI, 12: PL 34, 348. De Trin. XIV, 8, 11: PL 42, 1044-1045.
- [22] Sv. Toma Akvinski, *Summa Theologiae*, I, q. 29, a. 3, resp.: »persona significat id, quod est perfectissimum in tota natura, scilicet subsistens in rationali natura«.
- [23] Misli se na Giovannija Pica della Mirandola i njegov poznati tekst *Oratio de hominis dignitate* (1486.).
- [24] Za židovskog mislioca poput E. Levinasa (1906. – 1995.), ljudsko biće je kvalificirano svojom slobodom u tome što otkriva da je beskrajno odgovorno za drugo ljudsko biće.
- [25] Neki veliki kršćanski mislioci 19. i 20. stoljeća, poput svetog J. H. Newmana, blaženog A. Rosminija, J. Maritaina, E. Mouniera, K. Rahnera, H. U. von Balthasara i drugih, uspjeli su predložiti viziju čovjeka koji je sukladan sa strujama mišljenja našeg ranog 21. stoljeća, bez obzira na njihovu inspiraciju, čak i postmodernu.
- [26] Zato »Opća deklaracija o ljudskim pravima [...] implicitno sugerira da se izvor neotuđivih ljudskih prava nalazi u dostojanstvu svake ljudske osobe«: Međunarodna teološka komisija, *U potrazi za univerzalnom etikom: novi pogled na naravno pravo* (2009.), br. 115.
- [27] Drugi vat. koncil, *Pastoralna konstitucija Gaudium et spes* (7. prosinca 1965.), br. 26: AAS 58 (1966.), 1046; cijelo prvo poglavlje prvog dijela Konstitucije (br. 11-22) posvećeno je »dostojanstvu ljudske osobe«.
- [28] Drugi vat. koncil, *Deklaracija Dignitatis humanae* (7. prosinca 1965.), br. 1: AAS 58 (1966.), 929.
- [29] Ibid., br. 2: AAS 58 (1966.), 931.



- [30] Kongregacija za nauk vjere, *Uputa Dignitas personae* (8. rujna 2008.), br. 7: AAS 100 (2008.), 863. Usp. također sv. Irenej Lyonski, Adv. Haer. V, 16, 2: PG 7, 1167-1168.
- [31] »Svojim se naime utjelovljenjem Sin Božji na neki način sjedinio sa svakim čovjekom« (Drugi vat. koncil, *Pastoralna konstitucija Gaudium et spes* (7. prosinca 1965.), br. 22: AAS 58 (1966.), 1042), dostojanstvo svakog čovjeka Krist nam objavljuje u punini.
- [32] Drugi vat. koncil, *Pastoralna konstitucija Gaudium et spes* (7. prosinca 1965.), br. 19: AAS 58 (1966), 1038.
- [33] Sv. Ivan Pavao II., Enc. *Evangelium vitae* (25. ožujka 1995.), br. 38: AAS 87 (1995), 443, citatjući sv. Ireneja Lyonskog, Adv. Haer. IV, 20,7: PG 7, 1037-1038.
- [34] Zapravo, Krist daruje kršćenicima novo dostojanstvo, dostojanstvo »djece Božje«: usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1213, 1265, 1270, 1279.
- [35] Drugi vat. koncil, *Deklaracija Dignitatis humanae* (7. prosinca 1965.), br. 9: AAS 58 (1966), 935.
- [36] Usp. Sv. Irenej Lyonski, Adv. Haer. V, 6, 1. V, 8, 1. V, 16, 2: PG 7, 1136-1138. 1141-1142. 1167-1168; Sv. Ivan Damašćanski, De fide orth. 2, 12: PG 94, 917-930.
- [37] Benedikt XVI., Govor u Westminster Hallu (17. rujna 2010.): Insegnamenti VI/2 (2011.), 240.
- [38] Franjo, Opća audijencija (12. kolovoza 2020.): L'Osservatore Romano (13. kolovoza 2020.), 8, citat: sv. Ivan Pavao II., Govor Općoj skupštini Ujedinjenih naroda (2. listopada 1979.), 7 i Id., Govor na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda (5. listopada 1995.), 2.
- [39] Usp. Kongregacija za nauk vjere, *Uputa Dignitas personae* (8. rujna 2008.), br. 8: AAS 100 (2008), 863-864.
- [40] Međunarodna teološka komisija, *Vjerska sloboda za dobro svih* (2019.), br. 38.
- [41] Usp. Franjo, Govor članovima diplomatskog zbora akreditiranih pri Svetoj Stolici prigodom čestitke za novu godinu (8. siječnja 2024.): L'Osservatore Romano (8. siječnja 2024.), 3.
- [42] Sv. Ivan Pavao II., Enc. *Evangelium vitae* (25. ožujka 1995.), br. 19: AAS 87 (1995.), 422.
- [43] Franjo, Enc. *Laudato Si'* (24. svibnja 2015.), br. 69: AAS 107 (2015.), 875, citat: Katekizam Katoličke Crkve, br. 339.
- [44] Franjo, Ap. *pobudnica Laudate Deum* (4. listopada 2023.), br. 67: L'Osservatore Romano (4. listopada 2023.), IV.
- [45] Ibidem, br. 63: L'Osservatore Romano (4. listopada 2023.), IV.
- [46] Katekizam Katoličke Crkve, br. 1730.
- [47] Benedikt XVI., *Poruka za proslavu 44. Svjetskog dana mira* (1. siječnja 2011.), br. 3: Pouke VI/2 (2011), 979.
- [48] Papinsko vijeće za pravdu i mir, *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, br. 137.
- [49] Franjo, Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 109: AAS 112 (2020), 1006.
- [50] Papinsko vijeće za pravdu i mir, *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, br. 137.
- [51] Franjo, *Govor sudionicima Svjetskog susreta narodnih pokreta* (28. listopada 2014.): AAS 106 (2014.), 858.
- [52] Franjo, Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 107: AAS 112 (2020.), 1005-1006.
- [53] Drugi vat. koncil, *Pastoralna konstitucija Gaudium et spes* (7. prosinca 1965.), br. 27: AAS 58 (1966.), 1047.
- [54] Ibid.
- [55] Ibid.
- [56] Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 2267 i Kongregacija za nauk vjere, Pismo biskupima u vezi s novim nacrtom br. 2267 Katekizma Katoličke Crkve o smrtnoj kazni (1. kolovoza 2018.), br. 7-8.
- [57] Franjo, Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 269: AAS 112 (2020.), 1065.
- [58] Sv. Ivan Pavao II., Enc. *Sollicitudo rei socialis* (30. prosinca 1987.), br. 28: AAS 80 (1988), 549.
- [59] Benedikt XVI., Enc. *Caritas in veritate* (29. lipnja 2009.), br. 22: AAS 101 (2009), 657, citat: Pavao VI., Enc. *Populorum progressio* (26. ožujka 1967.), br. 9: AAS 59 (1967.), 261-262.
- [60] Franjo, Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 21: AAS 112 (2020.), 976, citat: Benedikt XVI., Enc. *Caritas in veritate* (29. lipnja 2009.), br. 22: AAS 101 (2009.), 657.
- [61] Franjo, Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 20: AAS 112 (2020.), 975-976; usp. također i »Molitvu Stvoritelju« na kraju iste enciklike.
- [62] Ibidem, br. 116: AAS 112 (2020.), 1009, citat: Franjo, *Govor sudionicima Svjetskog kongresa narodnih pokreta* (28. listopada 2014.): AAS 106 (2014.), 851-852.
- [63] Franjo, Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 162: AAS 112 (2020.), 1025, citat: Franjo, Govor članovima diplomatskog zbora akreditiranih pri Svetoj Stolici (12. siječnja 2015.): AAS 107 (2015.), 165.
- [64] Franjo, Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 25: AAS 112 (2020.), 978, citat: Franjo, *Poruka za 49. Svjetski dan mira* (1. siječnja 2016.): AAS 108 (2016.), 49.
- [65] Franjo, *Poruka sudionicima VI. Pariškog foruma o miru* (10. studenoga 2023.): L'Osservatore Romano (10. studenog 2023.), 7; citat Id., Opća audijencija (23. ožujka 2022.): L'Osservatore Romano (23. ožujka 2022.), 3.
- [66] Franjo, Govor na Konferenciji stranaka Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (COP 28) (2. prosinca 2023.): L'Osservatore Romano (2. prosinca 2023.), 2.
- [67] Usp. Sv. Pavao VI., *Govor Ujedinjenim narodima* (4. listopada 1965.): AAS 57 (1965.), 881.
- [68] Sv. Ivan Pavao II., Enc. *Redemptor hominis* (4. ožujka 1979.), br. 16: AAS 71 (1979.), 295.
- [69] Franjo, Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 258: AAS 112 (2020.), 1061.
- [70] Franjo, *Govor u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda* (14.06.2023.): L'Osservatore Romano (15. lipnja 2023.), 8.
- [71] Franjo, *Govor na Svjetski dan molitve za mir* (20. rujna 2016.): L'Osservatore Romano (22. rujna 2016.), 5.

- [72] Usp. Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 38: AAS 112 (2020.), 983: »Slijedom toga, 'treba ponovno potvrditi pravo da se ne iseljava, to jest, da se može ostati u vlastitoj zemlji«, citat: Benedikt XVI., *Poruka za 99. Svjetski dan migranata i izbjeglica* (12. listopada 2012.): AAS 104 (2012.), 908.
- [73] Usp. Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 38: AAS 112 (2020.), 982-983.
- [74] Ibidem, br. 39: AAS 112 (2020.), 983.
- [75] Benedikt XVI., *Enc. Caritas in veritate* (29. lipnja 2009.), br. 62: AAS 101 (2009.), 697.
- [76] Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 39: AAS 112 (2020), 983.
- [77] Ovdje je korisno podsjetiti se na riječi pape Pavla III. o dostojanstvu ljudi koji se nalaze u zemljama »Novog svijeta« u dokumentu *Pastorale officium* (29. svibnja 1537.), gdje on potvrđuje – pod kaznom izopćenja – da su stanovnici tih područja, »premda su još izvan krila Crkve [...] ne budu, niti bi smjeli biti, lišeni svoje slobode ili vlasništva nad svojim stvarima, jer su ljudi, dakle prikladni za vjeru i spasenje« [»licet extra gremium Ecclesiae existant, non tamen sua libertate, aut rerum suarum dominio [...] privandos esse, et cum homines, ideoque fidei et salutis capaces sint«]: DH 1495.
- [78] Franjo, *Govor sudionicima plenarne sjednice Papinskog vijeća za pastoral migranata i putujućih osoba* (24. svibnja 2013.): AAS 105 (2013.), 470-471.
- [79] Franjo, *Govor Ujedinjenim narodima*, New York (25. rujna 2015.): AAS 107 (2015.), 1039.
- [80] Franjo, *Govor skupini veleposlanika u povodu predaje vjerodajnih pisama* (12. prosinca 2013.): L'Osservatore Romano (13. prosinca 2013.), 8.
- [81] Franjo, *Obraćanje sudionicima Međunarodne konferencije o trgovanju ljudima* (11. travnja 2019.): AAS 111 (2019.), 700.
- [82] *Završni dokument XV. Opće redovne skupštine Biskupske sinode* (27. listopada 2018.), br. 29.
- [83] Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 23: AAS 112 (2020.), 977, citat: Id., *Ap. pobudnica Evangelii gaudium* (24. studenog 2013.), br. 212: AAS 105 (2013.), 1108.
- [84] Sv. Ivan Pavao II., *Pismo ženama* (29. lipnja 1995.), br. 4: Insegnamenti XVIII/1 (1997.), 1874.
- [85] Ibidem, br. 5: Insegnamenti XVIII/1 (1997.), 1875.
- [86] Katekizam Katoličke Crkve, br. 1645.
- [87] Franjo, *Govor u povodu Marijanskog slavlja – Virgen De La Puerta* (20. siječnja 2018.): AAS 110 (2018.), 329.
- [88] Franjo, *Govor sudionicima Plenarne skupštine Kongregacije za nauk vjere* (21. siječnja 2022.): L'Osservatore Romano (21. siječnja 2022.), 8.
- [89] Sv. Ivan Pavao II., *Enc. Evangelii vitae* (25. ožujka 1995.), 58: AAS 87 (1995.), 466-467. O poštivanju ljudskih embrija, v. Kongregacija za nauk vjere, *Uputa Donum vitae* (22. veljače 1987.): »Praksa održavanja ljudskih embrija na životu, in vivo ili in vitro, u eksperimentalne ili komercijalne svrhe, potpuno je protivno ljudskom dostojanstvu« (I, 4): AAS 80 (1988.), 82.
- [90] Franjo, *Ap. pobudnica Evangelii gaudium* (24. studenog 2013.), 213: AAS 105 (2013.), 1108.
- [91] Ibid.
- [92] Franjo, *Govor članovima diplomatskog zbora akreditiranih pri Svetoj Stolici za novu godinu* (8. siječnja 2024.): L'Osservatore Romano (8. siječnja 2024.), 3.
- [93] Usp. Kongregacija za nauk vjere, *Uputa Dignitas personae* (8. rujna 2008.), br. 16: AAS 100 (2008.), 868-869. Na sve te aspekte točno podsjeća Uputa tadašnje Kongregacije za nauk vjere pod naslovom *Donum vitae* (22. veljače 1987.): AAS 80 (1988.), 71-102.
- [94] Kongregacija za nauk vjere, *Pismo Samaritanus bonus* (14. srpnja 2020.), V, br. 4: AAS 112 (2020.), 925.
- [95] Usp. Ibidem, V, br.1: AAS 112 (2020.), 919.
- [96] Franjo, Opća audijencija (9. veljače 2022.): L'Osservatore Romano (9. veljače 2022.), 3.
- [97] Usp. osobito Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 18-21: AAS 112 (2020.), 975-976: »Globalni jaz«, br. 188 iste enciklike ide tako daleko da identificira »kulturu bacanja«.
- [98] Usp. Franjo, *Govor sudionicima Konferencije koju je organiziralo Papinsko vijeće za promicanje nove evangelizacije* (21. listopada 2017.): L'Osservatore Romano (22. listopada 2017.), 8: »Ranjivost pripada biti čovjeka«.
- [99] Usp. Franjo, *Poruka u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom* (3. prosinca 2020.): AAS 112 (2020.), 1185-1186.
- [100] Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 187-188: AAS 112 (2020.), 1035-1036, citat: Id., *Govor Europskom parlamentu*, Strasbourg (25. studenoga 2014.): AAS 106 (2014.), 999; i Id., *Govor diplomatskom zboru, Bangui – Srednjoafrička Republika* (29. studenog 2015.): AAS 107 (2015.) 1320.
- [101] Franjo, *Ap. pobudnica Amoris laetitia* (19. ožujka 2016.), br. 250: AAS 108 (2016), 412-413, citat: Katekizam Katoličke Crkve, br. 2358.
- [102] Franjo, *Govor članovima diplomatskog zbora akreditiranih pri Svetoj Stolici za novu godinu* (8. siječnja 2024.): L'Osservatore Romano (8. siječnja 2024.), 3.
- [103] Franjo, *Ap. pobudnica Amoris laetitia* (19. ožujka 2016.), br. 56: AAS 108 (2016), 334.
- [104] Ibidem, citat: XIV. Redovita opća skupština Biskupske sinode, *Relatio finalis* (24. listopada 2015.), 58.
- [105] Franjo, *Ap. pobudnica Amoris laetitia* (19. ožujka 2016.), br. 286: AAS 108 (2016.), 425.
- [106] *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 364.
- [107] To se također odnosi na poštovanje prema tijelima pokojnika; usp. npr. Kongregacija za nauk vjere, *Naputak Ad resurgendum cum Christo* (15. kolovoza 2016.), br. 3: AAS 108 (2016.), 1290: »Pokopom tijela umrlih vjernika, Crkva potvrđuje vjeru u uskrsnuće tijela i želi istaknuti uzvišeno dostojanstvo ljudskoga tijela kao

- sastavnog dijela osobe s kojom tijelo dijeli povijest«. Općenito, usp. također Međunarodna teološka komisija, *Aktualni problemi eshatologije* (1990.), br. 5: »Čovjek pozvan na uskrsnuće«.
- [108] Usp. Franjo, *Enc. Laudato Si'* (24. svibnja 2015.), br. 155: AAS 107 (2015.), 909.
- [109] Franjo, *Ap. pobudnica Amoris laetitia* (19. ožujka 2016.), br. 56: AAS 108 (2016.), 344.
- [110] Franjo, *Ap. pobudnica Christus vivit* (25. ožujka 2019.), br. 88: AAS 111 (2019.), 413, citat: Završni dokument XV. Opće redovne skupštine Biskupske sinode (27. listopada 2018.), br. 23.
- [111] Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 42: AAS 112 (2020.), 984.
- [112] Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 205: AAS 112 (2020.), 1042, citat: Id., Poruka za 48. Svjetski dan komunikacija (24. siječnja 2014.): AAS 106 (2014.), 113.
- [113] Franjo, *Angelus* (10. prosinca 2023.): L'Osservatore Romano (11. prosinca 2023.), 12.
- [114] Usp. Međunarodna teološka komisija, *Dostojanstvo i prava ljudske osobe* (1983.), br. 2.
- [115] Franjo, *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), br. 195: AAS 112 (2020.), 1038, citat: Id., *Ap. pobudnica Evangelii gaudium* (24. studenog 2013.), br. 274: AAS 105 (2013.), 1130.
- [116] Franjo, *Enc. Laudato Si'* (24. svibnja 2015.), br. 205: AAS 107 (2015.), 928.

## ➤ IZVJEŠTAJI

### PRIOPĆENJE SA 68. ZASJEDANJA SABORA HBK

Plenarno zasjedanje Sabora Hrvatske biskupske konferencije (HBK), 68. u nizu, održano je od 9. do 11. travnja 2024. u sjedištu HBK-a u Zagrebu, pod predsjedanjem zagrebačkog nadbiskupa Dražena Kutleše, predsjednika HBK-a.

Na početku zasjedanja, sudionike je pozdravio i apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giorgio Lingua. Među gostima su bili predsjednik Slovenske biskupske konferencije novomeški biskup Andrej Saje, delegat Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine banjolučki biskup Željko Majić, delegat Talijanske biskupske konferencije tršćanski biskup Enrico Trevisi, delegat Mađarske biskupske konferencije kapošvarski biskup László Varga, barski nadbiskup i apostolski upravitelj Kotorske biskupije Rrok Gjonlleshaj, srijemski biskup Fabijan Svalina, subotički biskup Ferenc Fazekas te umirovljeni đakovačko-osječki nadbiskup Marin Srakić.

Na početku zasjedanja, predsjednik Hrvatske biskupske konferencije pozdravio je sve prisutne članove i goste. Posebno je izrazio dobrodošlicu i čestitao mons. Ivi Martinoviću, koji je prvi put sudjelovao na zasjedanju nakon nedavnog imenovanja za požeškog biskupa. Nadbiskup je također čestitao delegatu Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine mons. Željku Majiću na biskupskom ređenju i preuzimanju pastirske službe u Banjolučkoj biskupiji.

U nastavku, nadbiskup Kutleša osvrnuo se na deklaraciju *Dignitas infinita*, dokument Dikasterija za nauk vjere o ljudskom dostojanstvu, objavljen 8. travnja 2024. Dokument ističe temeljna načela kršćanske antropologije, posebno neprocjenjivo dostojanstvo svake ljudske osobe. »Deklaracija jasno osuđuje pobačaj, eutanaziju, surogat majčinstvo, rodnu teoriju, ratove, siromaštvo, teške položaje migranata, nasilje nad ženama, seksualno zlostavljanje i trgovinu ljudima, ističući kako svako od ovih zala krši temeljno ljudsko dostojanstvo«, naglasio je nadbiskup, dodajući da se Crkva zalaže za nepovredivo dostojanstvo svake osobe, stvorene na sliku i priliku Božju.

Deklaracija također osuđuje iskrivljavanje pojma ljudskog dostojanstva koje neki koriste za stvaranje novih prava, zaboravljajući da se prava i dostojanstvo ne temelje na subjektivnim željama ili preferencijama. Deklaracija nije samo teološki ili doktrinarni dokument, već i poziv na akciju, suosjećanje i obnovljeni angažman za obranu dostojanstva svake ljudske osobe, zaključio je nadbiskup Kutleša te je na kraju ukratko predstavio glavne teme zasjedanja.

Nakon usvajanja zapisnika s izvanrednog zasjedanja u siječnju, biskupi su upoznati s pripremama za proslavu Svete godine i 1100. obljetnice nacionalnih splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskog kralja Tomislava, koje će se održati 2025. godine. Odbor HBK-a za jubilejske proslave, osnovan na prošlom izvanrednom zasjedanju, održao je svoju prvu i konstituirajuću sjednicu pod predsjedanjem vojnog ordinarija Jure Bogdana. U sklopu proslave planirano je održavanje Vjeronaučne olimpijade na nacionalnoj razini, a Nacionalni katehetski ured HBK-a i Agencija za odgoj i obrazovanje već su uključili ovaj događaj u svoj redoviti program za iduću školsku godinu. Također se priprema znanstveni skup o 1100. obljetnici Splitskih crkvenih sabora iz 925. i 928. godine, koji će se održati u Splitu. Cilj skupa je osvijetliti povijesni, kulturni, crkveni, društveni i međunarodni kontekst ovih sabora, kao i proučiti njihove zaključke, posljedice i plodove na crkvenom i općedruštvenom planu srednjovjekovne Hrvatske i Crkve u hrvatskom narodu, a time i u sveopćoj Crkvi. HBK je pokrovitelj znanstvenog skupa, koji će biti organiziran u suradnji s Hrvatskim katoličkim sveučilištem i drugim znanstvenim i kulturnim ustanovama. U pripremi je i *Pastirsko pismo hrvatskih biskupa povodom Svete Godine 2025.* i visokih nacionalnih crkvenih jubileja. Tijekom jubilarne godine, organizirat će se i hrvatsko nacionalno hodočašće u Rim, čiji će termin biti naknadno određen.

Budući da je Hrvatska postala useljenička zemlja s rastućim brojem stranih radnika, biskupi su posvetili posebnu pozornost pastoralu stranaca. U tom kontekstu, analizirana je situacija i praksa u drugim zemljama koje imaju veliki broj useljenika. Biskupi su upoznati s dosadašnjim pastoralom stranaca koji se odvija u pojedinim biskupijama. Na euharistijska slavlja na engleskom i drugim jezicima, koja se održavaju nedjeljom i na velike blagdane, okupljaju se katolički vjernici iz različitih zemalja, posebice iz Filipina, Indije i Ukrajine. Očekuje se dolazak svećenika s Filipina sredinom ove godine, koji će biti zadužen za pastoral svojih sunarodnjaka u Zagrebu i drugim dijelovima Hrvatske. Biskupi pozorno prate ovu situaciju te nastoje osigurati prikladnu pastoralnu skrb za sve vjernike, kako bi se svi osjećali dobrodošlo u našim crkvenim zajednicama.

Na zasjedanju je posebna pažnja posvećena ovisnosti o kocki, prepoznajući njezinu sve veću raširenost i razorne posljedice za pojedince, obitelji i društvo. Stručnjaci navode da se radi o teškoj bolesti ovisnosti koja se teško liječi i koja nosi mnoge teške posljedice. Procjenjuje se da je do pola milijuna Hrvata izravno ili posredno pogođeno problemima vezanim uz ovisnost o kockanju, s povećanjem broja osoba koje su bile na liječenju od te ovisnosti za više od 35% u posljednjih nekoliko godina. Upozoreno je na lako dostupne različite oblike kockanja, nedostatnu zaštitu djece i

mladih, te na veliku raširenost online kockanja i agresivno oglašavanje igara na sreću. Biskupi apeliraju na posvećivanje dužne pozornosti problemu kocke na svim društvenim razinama, naglašavajući važnost sustavne prevencije, osobito među mlađom populacijom te potrebu za kvalitetnim zakonodavstvom i učinkovitim sustavom kontrole njegovog provođenja.

Biskupi su također upoznati s nacrtom *Ugovora o katoličkim odgojno-obrazovnim ustanovama u Republici Hrvatskoj*, koji je trenutno u fazi prijedloga i usuglašavanja stavova između crkvenih i državnih predstavnika. Ugovor će regulirati status katoličkih osnovnih i srednjih škola te katoličkih vrtića i đачkih domova. Posebno će biti definiran status katoličkih škola, koje se prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi ne mogu izjednačiti s drugim privatnim školama, jer nisu osnovane radi stjecanja dobiti, već kako bi katolički roditelji imali mogućnost odgoja svoje djece sukladno njihovom svjetonazoru, što im jamči i sam Ustav. Biskupi očekuju da će u dogledno vrijeme doći do potpisivanja tog Ugovora, što bi trebalo doprinijeti daljnjem razvoju i unaprjeđenju katoličkih odgojno-obrazovnih ustanova. Osim promišljanja o ugovoru, biskupi su prihvatili *Program stručnog usavršavanja nastavnika i djelatnika u katoličkim školama*, interdisciplinarni program edukacije koji ima za cilj omogućiti stjecanje znanja, vještina i kompetencija radi unaprjeđenja intelektualnog i duhovnog razvoja te kvalitete rada. Nositelj projekta je Hrvatsko katoličko sveučilište u suradnji s Nacionalnim uredom za katoličke škole Hrvatske biskupske konferencije.

U skladu s dosadašnjom brigom za hrvatske branitelje, biskupi su odobrili osnivanje Odbora za pastoral branitelja, članova njihovih obitelji i stradalnika Domovinskog rata. Odbor će koordinirati postojeće pastoralne aktivnosti i promicati nove inicijative s ciljem poboljšanja kvalitete života branitelja i njihovih obitelji. U suradnji s povjerenicima za pastoral branitelja u pojedinim biskupijama, Odbor će poticati organiziranje znanstveno-stručnih skupova, predavanja, tribina i formativnih susreta za biskupijske povjerenike u pastoralu branitelja i stradalnika Domovinskog rata. U okviru Odbora djelovat će Nacionalni ured HBK-a za pastoral branitelja, članova njihovih obitelji i stradalnika Domovinskog rata.

Potvrđen je i mandat pročelniku Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve prof. dr. Stjepanu Balobanu, a predsjednici pojedinih Komisija, Vijeća i Odbora HBK-a podnijeli su izvješća o radu od proteklog zasjedanja.

Tajništvo HBK-a

Broj: 202/2024.

Krk, 20. svibnja 2024.

### ŽUPNA PASTORALNA VIJEĆA

Većini župnih pastoralnih vijeća ističe mandat tijekom ove godine te se ovime određuje sljedeće:

1. Župnim pastoralnim vijećima potrebno je do kraja 2024. godine ili obnoviti mandate ili izabrati nove vijećnike.
2. Izbor i imenovanje članova za ŽPV vrši se prema već postojećim biskupijskim propisima. (usp. *Pravilnik za izbor članova župnog pastoralnog vijeća u Biskupiji Krk*, br. 393/2007., *Službeni vjesnik Biskupije Krk* br. 4/2007., str. 91.)
3. Novi sastav župnog pastoralnog vijeća potrebno je poslati Ordinarijatu na odobrenje.

✠ Ivica, biskup

Broj: 203/2024.

Krk, 20. svibnja 2024.

### ŽUPNA EKONOMSKA VIJEĆA

U onim župama gdje je i ekonomskom vijeću istekao mandat potrebno je također ili obnoviti mandate ili izabrati nove članove. Neka se to isto učini do kraja 2024. godine.

Kako bi obnovljeno ili novo ŽEV steklo pravovaljanost, treba biti potvrđeno od Biskupskog ordinarijata prema članku 3. Statuta ŽEV-a od 27. siječnja 2011. (*Službeni vjesnik Biskupije Krk* 1/2011., str. 21)

✠ Ivica, biskup

Broj: 204/2024.

Krk, 20. svibnja 2024.

### PROSLAVA SV. KVIRINA 2024. GODINE

– Krk, 4. lipnja 2024. –

Sv. Kvirina, zaštitnika naše biskupije, proslavit ćemo u utorak 4. lipnja. Svečano euharistijsko slavlje u krčkoj katedrali, s početkom u 18.00 sati, predvodit će mons. Roko Glasnović, dubrovački biskup, uz sudjelovanje biskupa Riječke metropolije.

Pozivam sve naše svećenike i redovnike u našoj biskupiji da se pridruže u koncelebraciji.

Nakon euharistijskog slavlja biskupi, svećenici, redovnici i bogoslovi pozvani su u Biskupski dvor na domjenak.

Središnjoj proslavi sv. Kvirina prethodit će trodnevna priprema (od 1. do 3. lipnja o.g. u večernjim satima) u organizaciji Župe Krk.

✠ Ivica, biskup

Broj: 205/2024.

Krk, 20. svibnja 2024.

## **PRESVETO SRCE ISUSOVO – DAN SVEĆENIČKOG POSVEĆENJA**

**– 7. lipnja 2024. –**

Svetkovina Presvetog Srca Isusova prigoda je za naš duhovni rast i svećeničko zajedništvo. Susret svećenika i redovnika otoka Krka upriličit ćemo **u petak 7. lipnja o.g. prijepodne u Biskupskom domu u Krku**, a odvijat će se prema sljedećem programu:

09.00 sati – predavanje drži dr. sc. Dan Đaković, profesor na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu, na temu: *Umjetna inteligencija i promjena antropološke paradigme – novi duhovni izazovi*;

10.00 sati – vlč. dr. Anton Bozanić predstavlja novo izdanje svoje knjige *Svećenici i župe na području Krčke biskupije od 1900. godine do danas*;

10.30 sati – prigoda za ispovijed;

11.30 sati – svetu misu u biskupijskoj kapeli predvodit će o. Biskup;

12.30 sati – zajednički ručak u samostanu oo. karmelićana u Krku.

Svećenici neka ponesu albu i štolu. Svećenici i redovnici koji žive i djeluju na otoku Krku neka tako rasporede obaveze da neizostavno sudjeluju na ovom Danu. Ukoliko netko zbog objektivnih razloga neće moći sudjelovati, neka to javi Biskupskom ordinarijatu najkasnije do ponedjeljka 3. lipnja.

Pozivam dekane s pastoralnih područja Cresa, Lošinja i Raba da o svetkovini Srca Isusova organiziraju prigodni duhovni program i okupljanje svih svećenika sa spomenutih područja.

✠ Ivica, biskup

Broj: 206/2024.

Krk, 20. svibnja 2024.

### **DUHOVNE VJEŽBE SVEĆENIKA**

**Prvi turnus duhovnih vježbi** bit će u franjevačkom samostanu na Košljunu od 19. do 23. kolovoza o.g.

**Drugi turnus duhovnih vježbi** bit će od 26. do 29. kolovoza kod oo. Karmelićana u Krku.

Voditelj duhovnih vježbi na oba turnusa bit će dr. sc. Ivan Šarčević, profesor pastoralne teologije i katehetike na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu.

Duhovne vježbe započinju s ručkom i završavaju s ručkom.

Potičem Vas da nastojite duhovne vježbe obaviti u našoj biskupiji, u duhu svećeničkog zajedništva jednog prezbiterija, te da svoje sudjelovanje u odabranom terminu prijavite Biskupskom ordinarijatu Krk.

✠ Ivica, biskup

Broj: 207/2024.

Krk, 20. svibnja 2024.

### **NACIONALNO HODOČAŠĆE U RIM PRIGODOM SVETE GODINE 2025.**

Prema odluci Stalnog vijeća HBK Nacionalno hodočašće u Rim u Svetoj godini 2025. bit će u vremenu od 5. do 12. listopada 2025. Program hodočašća organizirat će se na razini biskupija, a predviđene su i neke zajedničke točke za sve hrvatske hodočašnike.

Naša biskupija također će organizirati hodočašće u Rim. Želja mi je da se kao biskupijska zajednica u što većem broju okupimo u ovoj milosnoj prigodi jubilarne godine pa vas stoga pozivam da, kad za to dođe vrijeme, animirate svoje župljane na sudjelovanje kao i da u 2025. godini ne organizirate druga hodočašća.

✠ Ivica, biskup



**BISKUPIJSKI SUSRET MINISTRANATA**

– **Krk, 21. rujna 2024.** –

Povjerenstvo za pastoral duhovnih zvanja organizira Biskupijski susret ministranata koji će se održati u Krku (u »Oazi Kraljice mira«) u subotu 21. rujna o.g.

Susret započinje u 9.30 sati okupljanjem ministranata u »Oazi Kraljice mira«, nakon čega će uslijediti sveta misa. Nakon svete mise slijedi program koji će se sastojati od kateheza, međusobnog upoznavanja, igara, druženja i molitve. Ručak je predviđen u 13 sati.

Obavijestite ministrante da sa sobom ponesu sportsku opremu.

Završetak programa predviđa se u poslijepodnevnim satima. Detaljnije informacije ćete dobiti početkom mjeseca rujna.

Anton Budinić, povjerenik

## KRONIKA KRČKOG BISKUPA

Krčki biskup mons. Ivica Petanjak, OFM Cap. je:

*Veljača*

- 14. predvodio svetu misu Pepelnice u katedrali u Krku;
- 17. slavio sakramente svete potvrde u župama Garica i Risika;
- 18. slavio sakramente svete potvrde u župama Draga Bašćanska i Baška;
- 20. primio predstavnike Restauratorskog zavoda na sastanak;
- 21. u posjet primio m. Zrinku Roglić, benediktinsku opaticu iz Raba;
- 21. – 25. obavio pastirsku vizitaciju župa Dobrinj i Kras;
- 25. slavio sakramente svete potvrde u župama Dobrinj i Kras;
- 25. u posjet primio fra Tomislava Šanka OFM, provincijalnog ministra Franjevačke provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri;
- 26. u Rijeci sudjelovao na sinodalnom susretu biskupa i svećenika Riječke metropolije;
- 28. – 1. 3. vizitirao župe Polje i Rasopasno.

*Ožujak*

- 2. u Banjoj Luci sudjelovao na biskupskom ređenju mons. Željka Majića, novog banjolučkog biskupa;
- 3. slavio sakramente svete potvrde u župama Rasopasno i Polje;
- 4. u Zagrebu sudjelovao na zasjedanju Stalnog vijeća HBK;
- u Zagrebu predsjedao sastanku Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij;
- 8. u Puntu sudjelovao na duhovnoj obnovi redovnica s područja Krčke biskupije te predvodio svetu misu;
- 10. slavio sakrament svete potvrde u župi Vrbnik;
- 11. u Krku održao predavanje na Tečaju za brak;
- 12. sudjelovao na sastanku s konzervatorima u Rijeci;
- u katedrali u Sarajevu sudjelovao na misnom slavlju prigodom početka zasjedanja biskupa HBK i BK BiH;
- 13. u Sarajevu sudjelovao na zasjedanju biskupa HBK i BK BiH;
- 14. – 16. obavio pastirsku vizitaciju župa Dubašnica i Sveti Vid;
- 17. slavio sakramente svete potvrde u župama Dubašnica i Sveti Vid;
- 19. u Svećeničkom domu u Krku predvodio svetu misu prigodom svetkovine sv. Josipa;
- 20. u Krku sudjelovao na Plenarnom sastanku svećenika;
- u Krku predsjedao sastanku Biskupijskog ekonomskog vijeća;
- 23. u Krku sudjelovao na hodočašću djece sluzi Božjemu Antunu Mahniću te predvodio svetu misu;

- 24. u krčkoj katedrali predvodio svetu misu prigodom svetkovine Cvjetnice;
  - u katedrali prisustvovao zajedničkom satu svečanog klanjanja;
- 25. u katedrali prisustvovao završnom satu svečanog klanjanja;
- 28. u krčkoj katedrali predvodio svetu misu posvete ulja;
  - u krčkoj katedrali predvodio misu Večere Gospodnje;
- 29. u krčkoj katedrali predvodio obrede Velikog petka;
- 30. u krčkoj katedrali predvodio Vazmeno bdijenje;
- 31. u krčkoj katedrali predvodio svečanu misu svetkovine Uskrsa;
  - u rkčkoj katedrali predvodio svečanu pjevanu Večernju.

### *Travanj*

- 1. u Petrijancu sudjelovao na sprovodnim obredima i misi zadušnici za pokojnu Martu Košić, majku biskupa Vlade Košića;
- 6. slavio sakramente svete potvrde u župama Nuštar i Slavonski Brod 10;
- 7. slavio sakrament svete potvrde u rodnoj župi Drenje;
- 8. u Gospiću sudjelovao na sastanku biskupa Riječke metropolije te sudjelovao na svečanoj misi o svetkovini Blagovijesti;
- 9. – 11. u Zagrebu sudjelovao na plenarnom zasjedanju biskupa HBK;
- 11. susreo se s p. Markom Šopom, SCJ i fra Tomislavom Šanko, OFM u Trnovčici, u Zagrebu;
- 12. obavio pastirsku vizitaciju župe Ilovik;
- 13. obavio pastirsku vizitaciju župe Unije;
- 14. slavio sakrament svete potvrde u župi Ilovik;
- 16. – 17. obavio pastirsku vizitaciju župe Veli Lošinj;
- 17. u Krku primio u posjet generalnog definitora p. Levi Ferreira, SCJ i p. Marka Šopa, SCJ;
- 18. – 20. obavio pastirsku vizitaciju župe Mali Lošinj;
- 21. slavio sakramente svete potvrde u župama Veli Lošinj i Mali Lošinj;
- 23. u Baški sudjelovao na otvaranju Državnog natjecanja iz vjeronauka;
  - u Krku slavio svetu misu za sudionike Državnog natjecanja iz vjeronauka;
- 24. u Baški sudjelovao na završetku i dodjeli nagrada Državnog natjecanja iz vjeronauka;
- 26. obavio pastirsku vizitaciju župi Ćunski;
- 28. u Rabu slavio svetu misu prigodom zavjetnog hodočašća Križi;
- 29. u Zagrebu sudjelovao na susretu članova Stalnog vijeća HBK i umirovljenih biskupa;
  - u Zagrebu sudjelovao na sastanku Stalnog vijeća HBK;
- 30. započeo pastirsku vizitaciju župe Omišalj.

### *Svibanj*

- 1. – 3. obavio pastirske vizitacije župa Omišalj i Njivice;
- 4. u Gospiću sudjelovao na Susretu hrvatske katoličke mladeži;

5. slavio sakramente svete potvrde u župama Njivice i Omišalj;
7. u Krku predsjedao sjednici Upravnog vijeća Caritasa Biskupije Krk;
8. u Krku za prezbitera zaredio vlč. Zorana Maričevića;
9. u Zviranju u samostanu Dužbe sestara Presvetog Srca Isusovog slavio svetu misu prigodom stote godišnjice prisutnosti sestara;
10. u Puntu sudjelovao u otvaranju župnog Oratorija za djecu;
11. obavio pastirske vizitacije župa Osor, Belej i Ustrine;
12. završio pastirsku vizitaciju župe Osor i slavio sakrament svete potvrde;
15. u Cresu predvodio misno slavlje prilikom sprovoda pok. Ivanke Đanine Kučić;
17. u Biskupskom ordinarijatu primio u posjet gradonačelnika Grada Krka, gosp. Daria Vasilića;
  - u katedrali se susreo s kandidatima za sakrament svete potvrde župe Krk te susljedno i s njihovim roditeljima i kumovima;
18. u katedrali sudjelovao na svečanom programu krizmanika i župnog dječjeg zbora prigodom obilježavanja 800. obljetnice samostana benediktinki u Krku
19. o svetkovini Nedjelje Pedesetnice slavio sakrament svete potvrde u župi Krk.

## ➤ Obavijest

### LJETOVANJE BOGOSLOVA

Termin i program ovogodišnjeg ljetovanja bogoslova o. biskup mons. Ivica Petanjak dogovorit će u skoro vrijeme osobno s našim bogoslovima.

## ➤ Izvještaji

### KORIZMENA DUHOVNA OBNOVA ZA REDOVNICE KRČKE BISKUPIJE

– Punat, 8. ožujka 2024. –

U petak 8. ožujka 2024. u popodnevnim satima, u samostanu sestara Karmelićanki Božanskog Srca Isusova u Puntu, održana je duhovna obnova za sve redovnice Krčke biskupije. Uz sestre, susretu je nazočio biskup mons. Ivica Petanjak, njegov tajnik vlč. Josip Karabaić te povjerenik za redovnice vlč. Zvonimir Badurina Dudić.

Nakon uvodnih pozdrava vlč. Dudića te kućne poglavarice s. M. Anite Maleš, Karmelićanke BSI, uslijedilo je predavanje o karizmi i identitetu Karmelićanki Božanskog Srca Isusova koje je održala s. Marija Dijana Mlinarić.

Karizma i identitet svake redovničke zajednice veliki je dar Crkvi i izraz Božje Ljubavi prema ljudima; redovnici su Njegove produžene ruke, Njegovo Srce koje ljubi, Njegova briga – konkretna, utjelovljena kroz živote i djelovanje svakog redovnika. Veliko je otajstvo kako nas Gospodin poziva i šalje. Tako je i velika tajna poziv utemeljiteljice Karmela Božanskog Srca Isusova bl. Marije Terezije od sv. Josipa, krsnim imenom

Ana – Maria Tauscher van den Bosch, koja se rodila 19. lipnja 1855. u njemačkom gradiću Sandowu kraj Frankfurta na Odri. Bila je najstarije od osmero djece u evangeličkoj obitelji, no od malena Bog je njezin put u vjeri vodio na poseban način. U 34. godini, dana 30. 10. 1888., ona ulazi u puno zajedništvo s Katoličkom crkvom i tu počinje njezin dublji put i rast u vjeri. Upoznaje sv. Tereziju Avilsku i oduševljava se njenom duhovnošću i životom u Karmelu. Dobila je snažan poticaj spojiti duhovnost sv. Terezije Avilske s djelima milosrđa prema siromasima. I tako 1891. nastaje nova Družba – naš današnji Karmel Božanskog Srca Isusova zamišljen kao otvoreni Karmel iz kojeg sestre izlaze među ljude da im donesu Boga i da njih privedu Bogu. Središte karizme Karmela BSI upravo je u tome da karmelski duh sabranosti, molitve i sjedinjenja s Bogom sestre spoje s apostolatom i služenjem čovjeku.

Na kraju predavanja ukratko je predstavljena prisutnost i konkretan apostolat u Hrvatskoj, nakon čega je uslijedio kratak razgovor s ocem biskupom o situacijama i budućnosti naših redovničkih zajednica.

Uslijedila je pauza, prilika za Ispovijed te polazak prema župnoj crkvi Presvetog Trojstva gdje smo svi zajedno sudjelovali na Križnom putu i sv. Misi koju je predslavio otac biskup, a glazbeno animirao župni zbor župe Punat.

U svojoj propovijedi mons Petanjak se osvrnuo na Evanđelje dana (Mk 12, 28b-34) koje je govorilo o dvije zapovijedi ljubavi. Istaknuo je kako su najveći oponenti Isusu u njegovo vrijeme bili pismoznanci. Biskup Petanjak navodi: »No pismoznanc koji je pristupio Isusu zaista je htio znati da li je on sam na pravom putu i Isus mu odgovara Svetim Pismom. Citira odlomak iz Knjige Ponovljenog zakona. I kad Isus uzima da je to zapovijed ljubavi prema Bogu i bližnjemu, onda su to zapovijedi koje daju duh cijelom zakonu. Da zakon nije suhoparan, da nije samo presuda nego da ima dušu, da ima srce. Cijelom Starom Zavjetu daje duhovnu dimenziju. I pismoznanc kad je to čuo bio je sretan jer je vidio da je na pravom putu. I Isus je bio sretan jer je naišao na čovjeka koji nije polovičan, već želi ići do kraja.« U nastavku je mons Petanjak govorio o subjektivnoj i objektivnoj ljubavi. Ljubav kao objektivna stvarnost ne može ovisiti o tome da li je južina ili bura nego ona ima vrijednost u sebi. »Ljubav je izbor, opredjeljenje, odluka. Kad se odluka donese ona se ne mijenja. Kad se uistinu ljubi nekog onaj drugi osjeća tu ljubav. I ta ljubav uvijek dotiče i potiče recipročnost«, istaknuo je otac biskup.

Još jedna stvar koju je mons Petanjak naglasio je činjenica kako nema ljubavi bez boli: »To dvoje uvijek ide zajedno, a današnji čovjek to ne želi razumjeti. Nema ljubavi bez križa, nema ljubavi koja ne razapinje. Tko je na to spreman taj može Isusa razumjeti i taj uistinu može biti savršeni kršćanin.«

Otac biskup je na kraju naglasio i koliko je važna dimenzija slušanja u životu kršćanina: »Najprije treba slušati. Jer ako ne slušam Isusa Krista, ako nisam s njim u neprekidnoj komunikacije s Njim neće mi biti moguće ljubiti ni Boga ni bližnjega. Ja sam nemam ni sposobnosti, ni pameti, ni snage ni mudrosti ako je ne primim od

Gospodina Boga. Onaj koji sluša, prima. Tek kad primimo onda možemo i dati. I moći ćemo ljubiti Boga iznad svega i bližnjeg kao samoga sebe.«

Po završetku sv. Mise svi smo se uputili natrag u samostan gdje nam se na druženju i večeri pridružio i domaći župnik iz Punta don Luka Paljević.

Susret smo završili zajedničkim fotografiranjem, srdačnim pozdravom i ohrabrenjem za daljnji hod s Gospodinom

s. Marija Dijana Mlinarić, Karmelićanka BSI

## **KORIZMENA DUHOVNA OBNOVA ZA VJEROUČITELJE**

– **Punat, 9. ožujka 2024.** –

Duhovna obnova i stručni skup za vjeroučitelje Krčke biskupije održani su u subotu 9. ožujka 2024. u samostanu Karmelićanki Božanskog Srca Isusova u Puntu, u organizaciji Katehetskog ureda Krčke biskupije.

Na samom početku, sudionike je pozdravio predstojnik Katehetskog ureda vlč. Zvonimir Seršić i pozvao ih da kroz duhovnu obnovu iskrena srca stanu pred Gospodina i mole za dar jednostavnog srca.

Artikuliranu i interaktivnu meditaciju predvodila je karmelićanka s. Dijana Mlinarić na temu *Sv. Terezija od Djeteta Isusa – orao i mala ptica*. Govoreći o životu i vjeri sv. Terezije podsjetila je na važne stvari duhovnog života kao što su činjenice da se za ostvarenje pravih stvari uvijek nailazi na mnoštvo prepreka i kušnji te kako svetost nije u savršenom životu nego u nošenju s izazovima životnih problema. S. Dijana pozvala je vjeroučitelje da njihova molitva uvijek bude razgovor djeteta s Ocem i molitva zauzimanja za druge.

Nakon kratke stanke uslijedila je prilika za sv. ispovijed. Središte susreta bilo je euharistijsko slavlje koje je predvodio predstojnik Katehetskog ureda, a propovijedao je vlč. Anton Valković. Osvrćući se na evanđelje dana, dubokim riječima podsjetio je na čestu opasnost koja vreba na ljude zauzete u Crkvi, a to je potreba da se prema drugima odnosimo zauzimajući stav pravednika, s ohološću, što onda rezultira podcjenjivanjem i ocrnjivanjem drugih.

Zajedničko druženje nastavljeno je u blagovaoni Osnovne škole gdje su se sudionici okrijepili i razgovarali o događanjima koji ih uskoro očekuju, a to su Vjeronaučna olimpijada i Hodočašće djece na grob biskupa Mahnića.

**DUHOVNA OBNOVA VOLONTERA ŽUPNIH CARITASA U »BETANIJI«****– Ćunski, 9. ožujka 2024. –**

Caritas Biskupije Krk organizirao je 9. ožujka jednodnevnu korizmenu duhovnu obnovu u Betaniji u Ćunskom, za volontere župnih Caritasa koju je predvodio vlč. Dragutin Goričanec, svećenik Zagrebačke nadbiskupije koji se posebno bavi pastoralom osoba s invaliditetom te ujedno vodi i udrugu »Job«.

Okupilo se 67 volontera. Nakon riječi dobrodošlice ravnatelja biskupijskog Caritasa vlč. Ivana Milovčića, uslijedio je program. Voditelj vlč. Goričanec, svojim svjedočanstvom i bogatim životnim iskustvom, kroz duhovni nagovor potaknuo je volontere na razmišljanje i pripremu za sakrament sv. ispovijedi i sv. mise. Posvjedočio je kako je susreo Boga, kako mu je molitva krunice spasila život, zašto su njegovi autobusi crkva na kotačima te kako evangelizira one koji su često puta od društva odbačeni: prostitutke, beskućnike, osobe s invaliditetom i dr. Istaknuo je važnost zajedništva i njegovanja duhovnosti Caritasovi volontera, te kako je ljudima u potrebi, uz materijalnu, još više potrebna duhovna pomoć. Potaknuo je sudionike da svoju patnju prikazuju za one na rubu društva te osvijestio kako nekada i mi prolazimo neke teške situacije u životu kako bi sutra mogli pomoći drugima. Podsjetio je volontere kako se Isus rodio i došao kao svjetlo u najveći mrak, te da smo i mi pozvani donijeti Krista u najveći mrak, onim kategorijama u društvu koje su odbačene, prezrene, zaboravljene... te kako svakome treba dati novu priliku.

Nakon duhovne, uslijedila je i tjelesna okrijepa – zajednički ručak te odlazak u župnu crkvu Maloga Lošinja gdje je volontere dočekao župnik Robert Zubović. Slijedila je pobožnost križnoga puta i ispovijed. Nakon toga je, na povratku kućama u popodnevnim satima, grupa razgledala Osorsku crkvu i mjesto uz doček tamošnjeg župnika vlč. Ivana Katunara.

Robert Brozić, djelatnik Caritasa

**ODRŽAN PREDUSKRSNI PLENARNI SVEĆENIČKI SASTANAK****– Krk, 20. ožujka 2024. –**

U srijedu 20. ožujka u Krku je održan preduskrсни plenarni sastanak koji je, uz krčkog biskupa mons. Ivicu Petanjka i biskupa u miru mons. Valtera Župana, okupio pedeset i petoricu svećenika i redovnika krčke biskupije. Sudjelovali su svećenici Krčke biskupije: Zvonimir Badurina Dudić, Krunoslav Boras, Anton Bozanić, Ivan Brnić, Ivan Brnić ml., Frane Brozić, Tomislav Crnović, Marin Dašek, Ivan Debelić, Anton Depikolozvane, Milivoj Guszak, Marin Hendrih, Dinko Justinić, Josip Karabaić, Ivan Katunar, Ivica Katunar, Vedran Kirinčić, Petar Kordić, Josip Kosić, Marijan Kosić, Saša

Malović, Franko Markulić, Vjekoslav Martinčić, Ivan Milovčić, Božidar Mrakovčić, Mladen Mrakovčić, Luka Paljević, Ranko Papić, Kristijan Perović, Matej Polonijo, Zvonimir Seršić, Filip Šabalja, Silvio Španjić, Anton Tamarut, Anton Toljanić, Anton Turčić, Patrik Tvorek, Anton Valković, Franjo Velčić, Božidar Volarić, Antun Zec, Slavko Zec, Robert Zubović, Andrija Živković i Denis Žuškin; đakon Zoran Maričević, klerici: Antun Badurina TOR, Anto Garić TOR, Tomislav Kero TOR, Dominik Magdalenić OCD, Ljudevit Maračić OFM Conv, Matej Milić OFM Conv, Ivica Strčić OFM, Damjan Šešelja TOR, Stjepan Žužić OFM.

Sastanak je započeo u katedrali pokorničkim bogoslužjem, klanjanjem i sakramentom ispovijedi. Radni dio sastanka odvijao se u velikoj dvorani Biskupskog ordinarijata.

Nakon što je pozdravio okupljene, generalni vikar mons. Franjo Velčić predstavio je gosta predavača vlč. Leonarda Šardija, svećenika Varaždinske biskupije i povjerenika za pastoral osoba s invaliditetom i njihovih obitelji.

Vlč. Šardi održao je predavanje pod temom Pastoral osoba s invaliditetom u župnoj zajednici. U svom izlaganju objasnio je kako je invaliditet, za razliku od bolesti, stanje koje je nepromjenjivo i koje pretpostavlja poseban način življenja i percepcije svijeta u kojem se nalazimo, ovisno o hendikepu koji osoba ima. Upravo zbog toga traži prilagodbu crkvene zajednice kako bi osobe mogle ne samo primati sakramente već biti i aktivni sudionici liturgije i pastoralnog života. Napomenuo je kako čak 40 perikopa evanđelja govori o susretu Isusa s osobama s invaliditetom te kako je Crkva od najranijeg doba bila pozvana na susret i aktivnu brigu za takve osobe što potvrđuju i njezini noviji dokumenti (*Lumen gentium*, *Gaudium et spes*...). Ta briga obuhvaća promicanje dostojanstva svake osobe, njezino uključivanje (inkluziju) u zajednicu ali i dodjeljivanje aktivnih uloga u zajednici (bilo u zboru, među čitačima, u vijećima, ketehezama itd).

vlč. Šardi potaknuo je svećenike da iskoriste prigode poput blagoslova obitelji za upoznavanje obitelji osobe s invaliditetom, vide koje su njihove potrebe i želje, da se povežu s postojećim centrima za odgoj i obrazovanje i udrugama na svom području te da potiču na volontarijat, posebno mlade. Prikazao im je kako izgleda višednevna formacija mladih koji se, kroz socijalni angažman ali i duhovni program, osposobljavaju za sudjelovanje u pastoralu osoba s invaliditetom. Također, govorio je i o važnosti okupljanja osoba s invaliditetom, kako međusobno tako i s volonterima, te kako izgleda tijek jednog takvog susreta.

Za kraj, ohrabrio je svećenike na angažman te im naveo i neke specifične potrebe i poteškoće na koje mogu naići u radu s osobama s invaliditetom, te kako na njih odgovoriti.

Nakon predavanja i rasprave, uslijedila su izvješća ravnatelja Biskupijskog Caritasa te raznih povjerenika koji su okupljene upoznali s proteklom i najavili nadolazeća važnija događanja u Krčkoj biskupiji.



Pred kraj susreta, djelatnice Obiteljskog centra, područne službe Primorsko-goranske županije, predstavile su sudionicima temu udomiteljstva ističući aktualne potrebe i pozivajući župnike na promociju takve skrbi među svojim župljanima.

Završnim obraćanjem i molitvom, biskup Petanjak zaključio je radni dio sastanka.

I. Žužić

## **ODRŽANO ŽUPANIJSKO/BISKUPIJSKO NATJECANJE IZ VJERONAUKA**

– Punat, 22. ožujka 2024. –

Županijsko/biskupijsko natjecanje učenika osnovnih i srednjih škola iz vjeronauka, tzv. Vjeronaučna olimpijada, održano je u petak 22. ožujka u OŠ Punat. Na natjecanju je sudjelovalo 7 osnovnih škola: Krk, Mali Lošinj, Malinska, Novalja, Omišalj, Vrbnik i Vrh. Od srednjih škola sudjelovale su dvije: Krk i Mali Lošinj.

U kategoriji osnovnih škola najbolji rezultat ostvarili su učenici Osnovne škole iz Krka pod vodstvom mentorice Vesne Avsec. Drugo mjesto pripalo je Osnovnoj školi Novalja, a treće Osnovnoj školi iz Vrha. U kategoriji srednjih škola prvi su bili učenici Srednje škole Ambroza Haračića iz Malog Lošinja pod vodstvom mentorice s. Ružice Dodig, a drugi učenici Srednje škole Hrvatski kralj Zvonimir iz Krka.

Z. Seršić

## **HODOČAŠĆE DJECE BISKUPU MAHNIĆU I PRVI KRIŽNI PUT DJECE KRČKE BISKUPIJE**

– Krk, 23. ožujka 2024. –

U subotu 23. ožujka održano je tradicionalno hodočašće djece Krčke biskupije na grob biskupa Mahnića. U Krk je toga dana pristiglo oko 350 djece s otoka Paga, Raba, Lošinja, Cresa i Krka, predvođene svojim svećenicima i vjeroučiteljima.

Sve okupljene u crkvi Majke Božje od zdravlja pozdravio je predstojnik Katehetskog ureda vlč. Zvonimir Seršić i progovorio o Mahniću kao čovjeku molitve i Mahnićevom molitvenom dnevnom rasporedu.

U prvom dijelu programa održana je pobožnost križnog puta i bio je to prvi križni put djece Krčke biskupije. Razmišljanja i molitve napisala su sama djeca iz svih osnovnih škola na području biskupije. Križni put odvijao se na prostoru od crkve Majke Božje od zdravlja, preko trga Krčkih glagoljaša, samostana sestara Benediktinki do samostana franjevac Trećoredaca.

Nakon prvog molitvenog dijela uslijedila je u krčkoj katedrali sveta misa koju je predvodio krčki biskup mons. Ivica Petanjak. U svojoj je propovijedi, osvrćući se na primjer biskupa Mahnića ali i na dnevna čitanja, govorio o važnosti zajedništva.

Nakon mise i molitve na grobu biskupa Mahnića sva su djeca sa svojim vjeroučiteljima nastavila zajedničko druženje uz pizzu i sokove na trgu Krčkih glagoljaša pored Osnovne škole.

Z. Seršić

## **U BAŠKI ODRŽANO DRŽAVNO NATJECANJE IZ VJERONAUKA**

– 22. – 24. travnja 2024. –

Od 22. do 24. travnja o.g. u Baški je održano Državno natjecanje iz vjeronauka za učenike osnovnih i srednjih škola. Ovo natjecanje provodi se u organizaciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, Agencije za odgoj i obrazovanje, Nacionalnog katehetskog ureda HBK i Glasa koncila. Domaćini ovogodišnjeg natjecanja bili su PŠ Baška i Krčka biskupija. Na natjecanju su sudjelovale 44 ekipe iz cijele Hrvatske, odnosno 176 učenika i 44 mentora. Tema natjecanja bila je *Socijalni nauk Crkve*.

### **Svečano otvaranje**

Svečano otvaranje vjeronaučne olimpijade zbililo se u utorak 23. travnja, u jutarnjim satima, u dvorani Osnovne škole Fran Krsto Frankopan Krk – PŠ Baška. Okupljenim uzvanicima te sudionicima natjecanja obratili su se ravnatelj škole domaćina g. Serđo Samblić, načelnik Općine Baška g. Toni Juranić, predsjednik Državnog povjerenstva g. Tomislav Tomasić i krčki biskup mons. dr. Ivica Petanjak.

Ravnatelj Serđo Samblić izrazio je radost što se već po 10. put u krčkoj Osnovnoj školi održava natjecanje iz nekog predmeta na državnom nivou. Pozdravio je sve uzvanike, sudionike i one koji su pripremili program. Zaželio je svima ugodno i uspješno natjecanje.

Načelnik Baške Toni Juranić svima je izrazio dobrodošlicu. Istaknuo je važnost odgoja i obrazovanja koje djeci i mladima pomaže pronaći odgovore na važna životna pitanja koja se rađaju već u ranoj životnoj dobi. Posebnu ulogu ima vjeronauk koji u promicanju duhovnog razvoja brine o individualnosti i razvoju svakog učenika te im u komunikaciji s predajom i jednih s drugima pomaže u kreiranju sustava vrijednosti, osmišljavanju života i socijalnom povezivanju.

G. Tomislav Tomasić sve je pozdravio u ime Agencije za odgoj i obrazovanje i Državnog povjerenstva. Objasnio je kako se izborom teme Socijalni nauk Crkve htjelo upoznati s bogatstvom koje on nudi, ali i potaknuti na razvijanje socijalnih vještina i kompetencija: zajedništvo, solidarnost, empatija, briga za čovjeka i život, odnosno

odgovornosti u izgradnji boljeg i zdravijeg društva. Čestitao je svima na već postignutom uspjehu plasiranja na Državno natjecanje te zaželio daljnji uspjeh.

Krčki biskup mons. Ivica Petanjak izrazio je radost što je Krčka biskupija, nakon Državnog natjecanja održanog 2015. godine u Gradu Krku, ponovno domaćin ovog događaja. Svim natjecateljima zaželio je Božji blagoslov i uspješno natjecanje, te da sakupe što više znanja.

Program otvaranja glazbeno–scenskim nastupima oplemenili su učenici iz škole u Baški.

U program i tijekom natjecanja sudionike su uveli mons. mr. Zvonimir Seršić, predstojnik Katehetskog ureda Biskupije Krk i Zvonimir Lončar, prof, član Državnog povjerenstva.

### **Sveta misa za sudionike natjecanja u krčkoj katedrali**

Drugog dana, nakon završenog prvog dijela natjecanja te izleta u crkvu sv. Lucije u Jurandvoru u kojoj je pronađena Bašćanska ploča, sudionici Državnog natjecanja iz vjeronauka stigli su u Krk. U krčkoj katedrali prisustvovali su najprije kratkom i zanimljivom hodu kroz povijest katedrale mons. dr. Franje Velčića, generalnog vikara Krčke biskupije, a zatim i svetoj euharistiji koju je predvodio krčki biskup mons. dr. Ivica Petanjak.

Pjevanje na svetoj misi animirao je dječji župni zbor »Kapljice« iz Krka.

Biskup Petanjak okupljenima se obratio i homilijom nadahnutom čitanjem iz Djela apostolskih u kojem se opisuje nastanak prvih kršćanskih zajednica te mučeništva i progonstva kojima su bili izloženi. Biskup je napomenuo kako je kršćanska zajednica stasala upravo kroz progonstvo, jer ih je ono osposobilo »da se osamostale i stanu na vlastite noge i da zažive Kristovo evanđelje u svojoj novosti i originalnosti«.

Osvrnuo se na zajednicu Antiohiji koju nisu stvorili apostoli već laici: trgovci, putnici, hodočasnici. K njima je poslan apostol Barnaba koji je i sam bio iz poganskog svijeta, Cipranin, prije svega čovjek dobar u duši, a potom čovjek širokih pogleda, koji je zatim u tu zajednicu pozvao i Pavla. Biskup je poručio mladima: »Neka vam današnja Riječ Božja i primjer prvih kršćana pomogne da se ne preplašite kad dođu nevolje i problemi bilo koje vrste. Problem, kušnja, napast, nevolja... su uvijek izazov da se okrenete oko sebe i da iz sebe izvučete sakrivene ili zaboravljene talente koje vam je Gospodin dao. Kad mi mislimo da je svemu kraj i da ne postoji nikakvo rješenje ili izlaz, Gospodin pronađe pravi put, otvori neki novi prozor, pokaže se neka nova zraka svjetla. Kod Boga ne postoje beznadni slučajevi. Kod Boga se ništa ne događa slučajno. Sve ima svoj razlog i svoju svrhu i smisao, a na nama je da to otkrijemo.« Ohrabrio ih je da napreduju u znanju i zajedništvu te postanu »poput prvih kršćana u Antiohiji misionari i širitelji Kristove Radosne vijesti«; da iziđu iz svojih uskih ograda i okvira i upoznaju bogatstvo različitosti, jer sve spaja i povezuje Isus Krist. »To je Katolička Crkva. Njezina snaga raste iz zajedništva s Isusom i našeg međusobnog zajedništva«, zaključio je biskup.

**Završetak 51. Vjeronaučne olimpijade i proglašenje pobjednika**

U srijedu 24. travnja održao je završni krug natjecanja u kojem je sudjelovalo po pet najbolje plasiranih ekipa iz kategorije osnovnih, srednjih i strukovnih škola. Odluku o konačnom poretku i pobjednicima saznao se nakon tzv. Milijunaka.

Prvo mjesto osvojile su: OŠ Jure Kaštelan iz Zagreba, Gimnazija iz Nove Gradiške i Obrtnička škola Koprivnica. Drugo mjesto zauzele su: OŠ Mato Lovrak iz Nove Gradiške, XV. gimnazija iz Zagreba i Srednja strukovna škola iz Vinkovaca. Treće plasirani bili su: OŠ Lasinja, I. gimnazija iz Zagreba i Obrtnička škola iz Osijeka.

Svima navedenima uručene su medalje i priznanja. Krčki biskup Ivica Petanjak čestitao je svima te ih obradovao viješću kako će tri prve ekipe iz osnovnih i četverogodišnjih srednjih škola te pobjednička ekipa strukovnih škola od Hrvatske biskupske konferencija biti nagrađene besplatnim putovanjem u Rim. Svima je zaželio puno uspjeha i blagoslovio ih. Uz instrumentalnu pratnju ekipe Obrtničke škole iz Koprivnice, biskup Petanjak predvodio je pjevanu molitvu Kraljice neba.

Natočne je pozdravio i ravnatelj OŠ Fran Krsto Frankopan iz Krka g. Serđo Samblić te organizatorima uručio prigodne poklone.

I. Žužić

**SVEČANIM PROGRAMOM OBILJEŽEN DAN POGIBIJE ZRINSKOG I FRANKOPANA**

– Krk, 30. travnja 2024. –

Dan 30. travanj obilježava se kao Dan pogibije Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana koji su postali svojevrsnim simbolom slobode i pravde. Riječ je o spomendanu kojeg prati *geslo Navik on živi ki zgine pošteno*, inače stih iz pjesme Pozvanje na vojsku, Frana Krste Frankopana.

Tragična sudbina dvojice velikaša hrvatskog podrijetla koji su nakon propasti protuhabsburške urote bili pogubljeni u Bečkom Novom Mjestu, 30. travnja 1671. godine, poslužila je u stvaranju nacionalnog mita o mučenicima koji su svoj život dali za narod, slobodu i neovisnost nacije.

Cjelodnevni programom pod nazivom *U gradu Krku, gradu tvojih predaka (...navik živjeli kroz umjetnost i glazbu...)* tako je, 30. travnja 2024. godine, u organizaciji Centra za kulturu Grada Krka, obilježen Dan pogibije Zrinskog i Frankopana, i to dvjema projekcijama dokumentarnog filma *Prijenos kostiju Zrinskog i Frankopana* (1919.) koji je, nakon prošlogodišnje prilagodbe za potrebe emitiranja, sada po prvi put predstavljen javnosti, nakon čega je uslijedila misa za Petra Zrinskog i Frana Krstu Frankopana u Krčkoj katedrali te koncert *Fantasia poetica* u obližnjoj crkvi sv. Kvirina.

Dokumentarnim filmom Prijenos kostiju Zrinskog i Frankopana tako je, u organizaciji Družbe Braća Hrvatskoga Zmaja, zabilježena svečana povorka kojom su, 30. travnja 1919. godine, na sam dan pogibije, uz nazočnost oko sto tisuća ljudi, posmrtni ostaci dvojice hrvatskih velikana (iz Bečkog Novog Mjesta) preneseni u kriptu zagrebačke katedrale sv. Stjepana. Riječ je o crno-bijelom filmu, produkcijske kuće Jugoslavija K.D. Zagreb, pronađenom u Filmskom arhivu Jugoslavenske kinoteke u Beogradu od koje su, nakon što je filmska vrpca uređena, a film digitaliziran i nanovo montiran, prošle godine otkupljena prava za njegovo emitiranje. Film kojeg je snimio naš prvi profesionalni filmski snimatelj Osječanin Josip Halla ovom je prigodom po prvi put prikazan u Hrvatskoj.

O samom filmu, kao i povijesnom kontekstu prve polovice 20. stoljeća kazivali su prof. dr. sc. Mislav Grgić, veliki meštar Družbe Braća Hrvatskoga Zmaja i dr. sc. Franjo Velčić, generalni vikar Biskupije Krk, s time da je riječi opravdano izostalog dr. sc. Daniela Rafaelića, povjesničara filma, prenijela Maja Parentić, ravnateljica Centra za kulturu Grada Krka. Svim okupljenima na početku je pozdrav uputio Darijo Vasilić, krčki gradonačelnik, a skup je moderirala dr. sc. Tea Perinčić. Program je pratio i markiz dr. Gordio Frangipane, nasljednik furlanske loze Frankopana, zajedno sa suprugom i sinom.

Nakon filmske projekcije uslijedila je sveta misa koju su za Petra Zrinskog i Frana Krstu Frankopana u Krčkoj katedrali služili mons. Franjo Velčić i krčki župnik vlč. Vedran Kirinčić. U propovijedi je mons. Velčić istaknuo kako su Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan, dvojica velikana koji su pogubljeni zbog svoje borbe za samostalnost Hrvatske, postali simbol žrtve za slobodu i pravdu. Ova sveta misa u Krku ima posebno značenje jer je Krk bio njihova kolijevka. Već godine 1191. imena Dujam i Vid, preci Frankopana, uklesana su na sudnici u blizini krčke katedrale. Stoljećima su vladali kao krčki knezovi, a 1430. papa im potvrđuje naslov Frankopani. Zato je dostojno da se upravo u Krku svečano obilježi ovaj dan. Ova misa zadušnica ujedno je i molitva za sve nas da nam Gospodin udijeli snagu duha koja nam je potrebna u našoj svakodnevici kako bi ostali postojani i zagledani u Njega. Ova su dvojica poginuli časno i svjesno za domovinu Hrvatsku, ali i svojim životom a i žrtvom, potvrdili svoju vjeru u Gospodina.

Program je zaključio koncert *Fantasia poetica*, barokna glazba tragom lirike Zrinskih i Frankopana koji je pod umjetničkim vodstvom renomiranog hrvatskog glazbenika Igora Para, održan pred punim auditorijem crkve sv. Kvirina. Pored njega i naratora Zorana Kelavu, u koncertnoj izvedbi sudjelovala su i druga renomirana glazbena imena okupljena u Ansamblu Capella Zriniana: Marta Lončar, Edin Karamazov, Silvio Richter, Marko Požgaj, Katarina Lamotte, Augustin Mršić i Andrija Maronić.

Nakon pogubljenja Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana u Bečkom Novom Mjestu, od 1671. godine do danas u ostavštini Zrinskih i Frankopana nije sačuvano gotovo nikakvih fizičkih tragova o eventualnom glazbenom životu koji se događao u krugu njihovih obitelji. I čuvena Bibliotheca Zriniana, tada najveća privatna zbirka

knjiga u Hrvatskoj, koju je osnovao Nikola Zrinski Čakovečki, ostala je sačuvana tek djelomično. Međutim, ipak postoji čitav niz zanimljivih indicija i poveznica. I braća Nikola VII. Zrinski i Petar Zrinski, zatim Fran Krsto Frankopan, kao i Katarina Zrinska, sestra Frankopanova i Petrova supruga, bavili su se književnošću. Uočljive su ponajprije brojne reference na glazbu u njihovom pjesništvu (Nikola i Petar Zrinski: *Adrianskoga mora sirena*; Fran Krsto Frankopan: *Gartlic za čas kratiti*; Ana Katarina Zrinska: *Pjesmarica*), zatim vrlo konkretne veze s rimskom plemićkom dinastijom Barberini (Fran Krsto Frankopan bio je oženjen Julijom Anom di Naro, nećakinjom kardinala Antonija Barberinija), s papom Urbanom VIII. (Maffeo Barberini), velikim mecenom umjetnosti i glazbe, kao i značajne rodbinske, kulturne i političke veze s Mađarskom i Transilvanijom, tadašnjim Erdeljom. Petrova kćer Jelena bila je udata za erdeljske velikaše, najprije za Franju I. Rákóczi, a nakon njegove smrti za Mirka (Imre) Thököly – obojica su bili vođe mađarskog ustanka protiv Habsburgovaca. Na primjeru obimne rukopisne zbirke erdeljskog franjevca Ioana Caionija (1629. – 1687.), tzv. Caioni Codex, možemo vidjeti kakva se glazba u drugoj polovici 17. stoljeća njegovala u istočnoj Europi. U toj zbirci se uz skladbe tada poznatih talijanskih, austrijskih i njemačkih skladatelja posve ravnopravno nalaze i izuzetno zanimljivi zapisi onodobne tradicijske glazbe. Na temelju svih tih tragova moguće je do stano-vite mjere rekonstruirati glazbu u kojoj su Zrinski i Frankopani imali prilike uživati u posjetima velikim europskim središtima kao što su Venecija, Rim i Beč, kao i glazbu koju su i s vrlo skromnim instrumentarijem mogli izvoditi u krugu svojih posjeda.

Prema tome, koncert *Fantasia poetica* donio je jedinstveni dijalog glazbene umjetnosti i književnosti u kojem su se prepleli glazba Giovannija Girolama Kapspergera (oko 1580. – 1651.), Girolama A. Frescobaldija (1583. – 1643.), Andree Falconierija (1586. – 1656.), Stefana Landija (1587. – 1639), Domenica Mazzocchija (1592. – 1665.), Biagia Marinija (1594. – 1663.), Barbare Strozzi (1619. – 1677.) i anonimnih mađarskih skladatelja (Cajoni, Stark i Vietórisz rukopis, oko 1670.), zatim tradicijski napjevi Međimurja, Prekodravlja i Transilvanije, sa segmentima poznatih literarnih djela Nikole Zrinskog Čakovečkog (1620. – 1664.), Petara Zrinskog (1621. – 1671.), Ane Katarine Zrinski (oko 1625. – 1673.) i Frana Krste Frankopana (1643. – 1671.).

Podršku manifestaciji U gradu Krku, gradu tvojih predaka (...navik živjeli kroz umjetnost i glazbu...) dali su: Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Grad Krk i Turistička zajednica Grada Krka.

(djelomično preuzeto sa [www.grad-krk.hr](http://www.grad-krk.hr))

**ZA SVEĆENIKA ZAREĐEN VLČ. ZORAN MARIČEVIĆ****– Krk, 8. svibnja 2024. –**

Tijekom svečanog misnog slavlja, u srijedu 8. svibnja 2024, na vigiliju svetkovine Uzašašća Gospodinova, u krčkoj je katedrali, polaganjem ruku i posvetnom molitvom krčkog biskupa mons. Ivica Petanjka, đakon vlč. Zoran Maričević iz Banjola zaređen za svećenika Krčke biskupije.

U misnom slavlju koncelebrirala su 43 dijecezanska i redovnička svećenika.

U misno slavlje i obred ređenja vjernike je uveo vlč. Saša Malović koji je ukratko i predstavio ređenika. Čitanja su pročitali Meri Maškarin iz Banjola i Dean Kosić iz Krka, psalam je otpjevala Ljubica Kosić iz Krka, a Evanđelje vlč. Silvio Španjić, župnik Ćunskog i Velog Lošinja.

Biskup Ivica Petanjak obratio se okupljenima homilijom. Pojasnio je kako Uzašašće Isusa na nebo nije samo prestanak njegovog fizičkog prisustva među učenicima već početak njegove prisutnosti na jedan sasvim novi i sveobuhvatniji način kojim još djelatnije prati svoju Crkvu na njezinom hodočašću od zemlje prema nebu. »Isus ne zatvara vrijeme spasenja i ne ostavlja nas bez svoje prisutnosti, nego surađuje i djeluje zajedno s nama uvijek kad mi propovijedamo u njegovo ime. Pošto je ovdje među nama uzeo naše tijelo i našu ljudsku narav i pošto nam je objavio Oca, vraća se k Ocu u zajedništvo božanskih osoba Presvetog Trojstva, ali se sada pri svome povratku vraća i kao čovjek. Njegovo uzašašće naše je uzdignuće, jer se od sada među božanskim osobama Presvetog Trojstva i čovjek nalazi, sa svim onim što jest, sa svim svojim krepostima, ali i svim svojim manama i slabostima. Isus i kao čovjek ulazi u intimnost božanskih osoba, ali u isto vrijeme ostaje s nama i među nama do konca svijeta.«

Ta stvarnost da smo već sada zajedno s njim u slavi dodatni je motiv za našu posvećenu angažiranost. Biskup je napomenuo: »Uzašašće nas podsjeća, obvezuje i poziva na odgovornost, jer spasenje svijeta ovisi i o tome koliko ćemo se mi angažirati u propovijedanju evanđelja, a njegova pomoć neće izostati.« U poslanju i pozivu koji nam Isus upućuje otkriva se veličina Božje ljubavi prema nama: »Uzlazeći na nebo Isus nam ostavlja najljepši mogući dar koji nam je mogao dati, a taj je da zajedno s njim budemo njegovi suradnici i sudrugovi u naviještanju evanđelja svemu svijetu. Isus se unatoč svih naših nesavršenosti ne boji cjelokupnu svoju misiju, svoje poslanje, evanđelje i spasenje svijeta staviti u naše ruke. To ogromno povjerenje s njegove strane iziskuje i najveću odgovornost s naše strane.«

Ono što ne smijemo smetnuti s uma jest da je »sva naša snaga u njegovoj riječi. Mi nemamo nikakvo drugo sredstvo kojim možemo doći pred ovaj svijet osim njegovog evanđelja. Ništa osim njegove riječi. Imamo jedan jedini zadatak: sijati sjeme Riječi Božje. Kad će niknuti to sjeme odredit će Gospodin. U Riječi koju smo dužni posijati

već postoji život, a kad počne klijati i plod donositi, mijenjat će i obraćat srca onih u koje je posijana.«

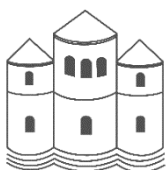
Ređeniku vlč. Maričeviću mons. Petanjak poručio je: »Dragi Zorane! Danas se događa s tobom ono isto što se na današnji dan dogodilo s Isusovim učenicima. Unatoč svih njihovih ograničenja, Isus im kaže: Do sad ste učili, bili ste učenici: živjeli ste sa mnom, gledali ste me, slušali ste me, sad je došao trenutak da postanete apostoli, poslanici, svjedoci. Idite i to što ste doživjeli, čuli i vidjeli odnesite u svijet. To je tvoj jedini zadatak. Prenesi drugima ono što si od Gospodina primio i što su tebi drugi prenijeli. Ako to učiniš: Tko bude povjerovao i krstio se, spasit će se, a tko ne uzvjeruje, osudit će se (Mk 16,16). Tko uzvjeruje i krsti se, taj je uronjen u Božji svijet i u Isusovu logiku koja kaže da je život dan kao mogućnost i kao odgovornost da se svijetom čini i širi dobro, a tko to ne prihvati sam će sebe osuditi da svijetom tumara kao samotnjak usredotočen sam na sebe i na svoje sposobnosti. Sve svoje pouzdanje stavi u Gospodina koji neka ti bude najčvršći oslonac, a onda se pouzdaj i u bratstvu blizinu i pomoć nas tvoje braće, koji smo takvi kakvi jesmo, ali sada jedini na koje se i ti i Gospodin možete osloniti.«

Nakon homilije, na đakona, prostrtog pred oltarom, zazvan je zagovor Svih svetih. Litanije je otpjevao vlč. mo. Josip Vidas, župnik Njivica. Uslijedilo je polaganje ruku, prvo biskupa ordinarija Petanjka te potom svih prisutnih svećenika i izricanje molitve ređenja. Vlč. Kristijan Perović, župnik Banjola obukao je novozaređenog svećenika u misno ruho. Uslijedilo je pomazivanje njegovih dlanova te predaja euharistijskih darova. Potom se novozaređeni svećenik Zoran pridružio biskupu i ostalim koncelebrantima u slavljenju euharistije.

Na kraju misnog slavlja vlč. Zoran Maričević zahvalio se Bogu na pozivu u svećeničku službu, biskupu, subraći svećenicima i obitelji na podršci te svima koji su svojim angažmanom učinili ovo slavlje radosnim i svečanim te ga pratili svojim molitvama.

Pjevanje na misnom slavlju predvodio je krčki katedralni zbor, a pridružili su se i dječji zbor i zbor mladih iz župe Dubašnica.

I. Žužić



Izdaje: BISKUPSKI ORDINARIJAT KRK, Biskupa Antuna Mahnića 18, HR-51500 KRK  
tel. 051/221-018; fax. 051/221-483; e-mail: [ordinarijat@biskupijakrk.hr](mailto:ordinarijat@biskupijakrk.hr)  
web: [biskupijakrk.hr](http://biskupijakrk.hr)

Uredila: Irena Žužić

Odgovara: mons. dr. Franjo Velčić, *generalni vikar*